

Kommunstyrelsen

§180

Dnr KS 2021-837

Krav på lokaler för användning som trygghets- och informationspunkter Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att kravställningen på lokaler i enlighet med Trygghets- och säkerhetskontoets Bilaga 1 *Krav på lokaler för användning som trygghets- och informationspunkter*, 22-08-18, ska inarbetas i Norrtälje kommuns strategiska lokalförsörjningsplan.

Sammanfattning av ärendet

Nationella, regionala och lokala erfarenheter från inträffade samhällsstörningar pekar på behov av att kunna erbjuda bemannade trygghets- och informationspunkter på i förväg kända platser dit människor kan vända sig för att få stöd och information.

De lokaler som ska kunna användas som trygghets- och informationspunkter behöver uppfylla vissa minimikrav för att både vara robusta och kunna erbjuda det minimistöd som anges i de regionala riktlinjerna från Länsstyrelsen i Stockholms län.

Kraven på lokalerna för användning som trygghets- och informationspunkter kan delas in i två nivåer beroende på behoven av information och stöd samt hur långvarigt detta förväntas bli. I de flesta fall bör det vara tillräckligt att erbjuda vissa grundläggande funktioner, vilka kan tillgodoses i lokaler som planerats som primära trygghets- och informationspunkter. För att kunna tillgodose större stödbehov på grund av störningars omfattning eller tidsutdräkt behöver det finnas tillgång till förberedda sekundära trygghets- och informationspunkter vilka motsvarar utökade lokalkrav.

Trygghets- och informationspunkterna ska kunna öppnas upp snabbt och deras lokaliseringar ska vara kända och tillgängliga så att behövande vet vart de kan vända sig för stöd och information.

Upprättande och drift av trygghets- och informationspunkter sker inom kommunens geografiska områdesansvar. Kommunen har enligt (2 kap 1§ SoL) det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver.

Trygghets- och informationspunkterna ska vara utformade så att de ska kunna användas vid samhällsstörningar i fredstid och under höjd beredskap. De behöver därför vara så robusta att de kan upprätthållas även då påfrestningarna är mycket stora. Den kravställning som Trygghets- och säkerhetskontoet tagit fram anger miniminivå för detta.

Beslutsunderlag

§116 KSAU Krav på lokaler för användning som trygghets- och informationspunkter(425598)
(0)_TMP

KS 2021- 837 Tjänsteutlåtande avseende trygghets- och informationspunkter 220816

KS 2021-837 Bilaga 1 Krav på Trygghets- och informationspunkter 220816

Bilaga 2 Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022, MSB SKR

Bilaga 3 Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018-2020

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Bilaga 4 Strategi för utveckling av det civila försvaret i Stockholms län 2019–2020

Bilaga 5 Rapport 2021-24 Trygghetspunkter

Bilaga 6 Plan för Norrtälje kommunkoncerns arbete med krisberedskap och civilt försvar

Beslutande sammanträde

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunstyrelsen kan besluta i enlighet med kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag, och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med förslaget.

Beslutet ska skickas till

Samtliga kontor/förvaltningar i Norrtälje kommun

Samtliga kommunbolag

Paragrafen är justerad

Kommunstyrelsens arbetsutskott

§116

Dnr KS 2021-837

Krav på lokaler för användning som trygghets- och informationspunkter Beslut

Kommunstyrelsen arbetsutskott föreslår:

Kommunstyrelsen beslutar att kravställningen på lokaler i enlighet med Trygghets- och säkerhetskontorets Bilaga 1 *Krav på lokaler för användning som trygghets- och informationspunkter*, 22-08-18, ska inarbetas i Norrtälje kommuns strategiska lokalförsörjningsplan.

Sammanfattning av ärendet

Nationella, regionala och lokala erfarenheter från inträffade samhällsstörningar pekar på behov av att kunna erbjuda bemannade trygghets- och informationspunkter på i förväg kända platser dit människor kan vända sig för att få stöd och information.

De lokaler som ska kunna användas som trygghets- och informationspunkter behöver uppfylla vissa minimikrav för att både vara robusta och kunna erbjuda det minimistöd som anges i de regionala riktlinjerna från Länsstyrelsen i Stockholms län.

Kraven på lokalerna för användning som trygghets- och informationspunkter kan delas in i två nivåer beroende på behoven av information och stöd samt hur långvarigt detta förväntas bli. I de flesta fall bör det vara tillräckligt att erbjuda vissa grundläggande funktioner, vilka kan tillgodoses i lokaler som planerats som primära trygghets- och informationspunkter. För att kunna tillgodose större stödbehov på grund av störningars omfattning eller tidsutdräkt behöver det finnas tillgång till förberedda sekundära trygghets- och informationspunkter vilka motsvarar utökade lokalkrav.

Trygghets- och informationspunkterna ska kunna öppnas upp snabbt och deras lokaliseringar ska vara kända och tillgängliga så att behövande vet vart de kan vända sig för stöd och information.

Upprättande och drift av trygghets- och informationspunkter sker inom kommunens geografiska områdesansvar. Kommunen har enligt (2 kap 1§ SoL) det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver.

Trygghets- och informationspunkterna ska vara utformade så att de ska kunna användas vid samhällsstörningar i fredstid och under höjd beredskap. De behöver därför vara så robusta att de kan upprätthållas även då påfrestningarna är mycket stora. Den kravställning som Trygghets- och säkerhetskontoret tagit fram anger miniminivå för detta.

Ärendet

Beslutsunderlag

KS 2021- 837 Tjänsteutlåtande avseende trygghets- och informationspunkter 220816

KS 2021-837 Bilaga 1 Krav på Trygghets- och informationspunkter 220816

Bilaga 2 Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022, MSB SKR

Bilaga 3 Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018-2020

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Bilaga 4 Strategi för utveckling av det civila försvaret i Stockholms län 2019–2020

Bilaga 5 Rapport 2021-24 Trygghetspunkter

Bilaga 6 Plan för Norrtälje kommunkoncerns arbete med krisberedskap och civilt försvar

Beslutande sammanträde

Beslutsgång

Ordföranden föreslår att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar i enlighet med kommunstyrelsekontorets tjänsteutlåtandes förslag, och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar i enlighet med förslaget.

Beslutet ska skickas till

Samtliga kontor/förvaltningar i Norrtälje kommun

Samtliga kommunbolag

Paragrafen är justerad

Trygghets- och säkerhetskontoret

Handläggare: Fredrik Sandell
Titel: Säkerhets- och beredskapsstrateg
E-post: fredrik.sandell@norrtalje.se

Till: Kommunstyrelsens arbetsutskott

Krav på lokaler för användning som trygghets- och informationspunkter

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen arbetsutskott föreslår:

Kommunstyrelsen beslutar att kravställningen på lokaler i enlighet med Trygghets- och säkerhetskontorets Bilaga 1 *Krav på lokaler för användning som trygghets- och informationspunkter*, 22-08-18, ska inarbetas i Norrtälje kommuns strategiska lokalförsörjningsplan.

Sammanfattning av tjänsteutlåtandet

Nationella, regionala och lokala erfarenheter från inträffade samhällsstörningar pekar på behov av att kunna erbjuda bemannade trygghets- och informationspunkter på i förväg kända platser dit människor kan vända sig för att få stöd och information.

De lokaler som ska kunna användas som trygghets- och informationspunkter behöver uppfylla vissa minimikrav för att både vara robusta och kunna erbjuda det minimistöd som anges i de regionala riktlinjerna från Länsstyrelsen i Stockholms län.

Kraven på lokalerna för användning som trygghets- och informationspunkter kan delas in i två nivåer beroende på behoven av information och stöd samt hur långvarigt detta förväntas bli. I de flesta fall bör det vara tillräckligt att erbjuda vissa grundläggande funktioner, vilka kan tillgodoses i lokaler som planerats som primära trygghets- och informationspunkter. För att kunna tillgodose större stödbehov på grund av störningars omfattning eller tidsutdräkt behöver det finnas tillgång till förberedda sekundära trygghets- och informationspunkter vilka motsvarar utökade lokalkrav.

Trygghets- och informationspunkterna ska kunna öppnas upp snabbt och deras lokaliseringar ska vara kända och tillgängliga så att behövande vet vart de kan vända sig för stöd och information.

Upprättande och drift av trygghets- och informationspunkter sker inom kommunens geografiska områdesansvar. Kommunen har enligt (2 kap 1§ SoL) det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver.

Trygghets- och informationspunkterna ska vara utformade så att de ska kunna användas vid samhällsstörningar i fredstid och under höjd beredskap. De behöver därför vara så robusta att de kan upprätthållas även då påfrestningarna är mycket stora. Den kravställning som Trygghets- och säkerhetskontoret tagit fram anger miniminivå för detta.

Ärendet

Beskrivning

Trygghets- och säkerhetskontoret har i ett kvarstående uppdrag för Kommunstyrelsen från 2020 att identifiera lämpliga trygghets- och informationspunkter runtom i kommunen, med inriktningen att dessa bör vara belägna på platser där grundfunktioner som kommunikationsmöjligheter, vattentillgång osv kan säkras, inte minst för nyttjande i samband med störningar.

I uppdraget ingår att ta fram en tydlig syftesbeskrivning och kravspecifikation för kommunens trygghets- och informationspunkter samt identifikation av samverkanspartners i arbetet i syfte att realisera lättillgängliga, förutbestämda och ändamålsenliga trygghets- och informationspunkter runtom i kommunen.

Uppdraget ska anses slutfört i och med att en förteckning av trygghets- och informationspunkter som är förankrad med identifierade samarbetsparter har sammanställts. Därefter vidtar arbetet med att konkretisera utbudet med kriterier för när de bör och ska aktiveras, samt hur detta ska kommuniceras och övas.

Ärendet har samberetts med följande förvaltningskontor:

- Kommunstyrelsekontoret
- Tekniska kontoret
- Räddningstjänsten
- Barn- och utbildningskontoret
- Kultur- och fritidskontoret
- Socialkontoret
- Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje.

Efter kommunstyrelsens arbetsutskott har förslaget även delgivits Norrtälje Vatten och Avfall AB samt Norrtälje Energi AB. Bolagen har till den 7 oktober att inkomma med synpunkter. Eventuella synpunkter biläggs ärendet.

Lagkrav

Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) samt tillhörande förordning (2006:637) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH) utgör legal grund för överenskommelserna mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) om kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar.

Enligt (2 kap. 7 § LEH) ska kommuner inom sitt geografiska område i fråga om extraordinära händelser i fredstid verka för att olika aktörer inom kommunens geografiska område samverkar samt att information till allmänheten under sådana förhållanden samordnas. Detta tas även upp i Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019–2022 mellan MSB och SKR.

Socialtjänstlag (2001:453) (SoL) ålägger kommunen det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Ett ansvar som vid samhällsstörningar kan underlättas genom trygghets- och informationspunkter.

Koppling till gällande styrdokument

Regionalt har Länsstyrelsen i Stockholms län tagit fram *Strategi för utveckling av det civila försvaret i Stockholms län 2019–2020, Länsstyrelsen i Stockholms län, Rapport 2018:28*, vilken utgår från LEH och FEH samt överenskommelserna mellan MSB och SKR. Strategin identifierar ett antal aktiviteter som bör genomföras för att realisera överenskommelserna mellan MSB och SKR. Av dessa relaterar två till planering för och skapandet av förmåga att upprätta trygghets- och informationspunkter.

- **Förmåga att kommunicera samordnat med allmänheten inför och vid höjd beredskap**
Samtliga aktörer inom det civila försvaret bör ha en dokumenterad plan för hur man ska kommunicera med allmänheten när ordinarie kanaler inte fungerar. Planen bör innehålla t.ex. mål, ansvar, budskap, kanaler, målgruppsanalyser och reservlösningar.

- **Trygghets- och informationspunkter för invånare**
Samtliga kommuner bör vid utgången av 2020 ha skaffat sig förutsättningar för att kunna upprätta ändamålsenliga trygghets- och informationspunkter dit invånare kan bege sig vid samhällsstörningar för att få information, kunna ladda telefoner, få värme och mat. De bör finnas, eller kunna upprättas, på geografiskt spridda områden i kommunen. Vidare bör behovsanalyser för detta göras utifrån olika målgruppsperspektiv (se avsnittet Mänskliga rättigheter och jämställdhet).

Länsstyrelsen Stockholm har utifrån ovan tagit fram *Trygghetspunkter, Rapport 2021:24* som definierar begreppet trygghetspunkt i Stockholms län samt utgör stöd för kommunens arbete med trygghetspunkter.

Lokalt har Kommunfullmäktige antagit styrdokumentet *Plan för Norrtälje kommunkoncerns arbete med krisberedskap och civilt försvar 2021–2023*. Där anges de prioriterade åtgärder som Norrtälje kommunkoncern ska vidta under perioden 2021–2023 för att främja tryggheten, stärka säkerheten och öka beredskapen att hantera samhällsstörningar i fred och under höjd beredskap. En av de prioriterade åtgärderna inom civilt försvar är:

- *Utveckla robusta trygghets- och informationspunkter som kan användas för att stödja invånare vid samhällsstörningar i fred och under höjd beredskap.*

Ekonomiska konsekvenser och riskanalys

Ett antagande av aktuell kravställning medför inga direkta ekonomiska konsekvenser annat än den arbetstid som behöver läggas på implementeringen av kravställningen i arbetet med lokalförsörjningsplanen samt att konkretisera utbudet och med kriterier för när trygghets- och informationspunkterna bör och ska aktiveras.

Realiserandet av förutbestämda, ändamålsenliga och lättillgängliga trygghets- och informationspunkter runtom i kommunen som kan tillhandahålla en leveransnivå i enlighet med kravställningen kommer vara förenat med en kostnad som i nuläget inte är utredd.

Förvaltningens analys och slutsatser

Det grundläggande behovet av trygghets- och informationspunkter kan lösas av Räddningstjänsten genom att säkerställa kravfunktionerna på kommunens brandstationer kompletterat med ytterligare några lämpliga lokaler.

Det utökade behovet kräver en mer central samordning i och även utanför kommunen med externa parter.

Det fortsatta arbetet med att identifiera och anpassa lokaler utifrån grundläggande- och utökade lokalkrav på trygghets- och informationspunkter sammanfaller med kommunens övergripande ansvar att säkerställa driften av samhällsviktiga verksamheter som till exempel skola, barnomsorg och äldreomsorg. De lokaler som används som trygghets- och informationspunkter måste därmed bemannas med personal som inte är ianspråktagen i de nämnda verksamheterna. I de fall skol- och omsorgslokaler behövs för nämnda verksamhet kan eventuellt vissa lokaler användas som trygghets- och informationspunkter under kvällstid. Det måste då beaktas att material som finns i exempelvis förskolan medför att alla lokaler inte är lämpliga.

Kostnaden för anpassning av lokaler behöver bäras av annan aktör än de verksamheter som hyr lokalerna för kärnverksamhet exempelvis Barn- och utbildningskontoret eller Kultur- och fritidskontoret.

Med bakgrund av ovanstående anser Trygghets- och säkerhetskontoret det lämpligt att det fortsatta arbetet med trygghets- och informationspunkter bör inriktas och samordnas centralt i ett forum bestående av representanter från:

- Kommunstyrelsekontoret
- Tekniska kontoret
- Räddningstjänsten
- Barn- och utbildningskontoret
- Kultur- och fritidskontoret
- Socialkontoret
- Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje.

För att realisera kommunens förmåga att upprätta och upprätthålla robusta trygghets- och informationspunkter under pågående samhällsstörningar måste ovanstående lokalkrav och åtgärdsbehov dessutom integreras i kommunens strategiska lokalförsörjningsplan. Avslutningsvis behöver trygghets- och informationspunkternas utbud kommuniceras och övas.

Lämpligtvis samordnas detta av Kommunstyrelsekontoret, Tekniska kontoret, Räddningstjänsten samt representanter från Barn och utbildningskontoret, Kultur- och fritidskontoret, Socialkontoret och Kommunförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje.

Tidplaner

Kommunstyrelsens arbetsutskott behandlar ärendet 2022-09-28.

Anders Ahlström
Förvaltningsdirektör
Trygghets- och säkerhetskontoret

Olof Sigfrid
Avdelningschef
Avdelningen säkerhet och beredskap

Bilagor

Bilaga 1	KS 2021–837, Krav på trygghets- och informationspunkter, 2022-08-18
Bilaga 2	Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019–2022, MSB SKR
Bilaga 3	Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018–2020 förlängd och justerad, MSB SKR
Bilaga 4	Strategi för utveckling av det civila försvaret i Stockholms län 2019–2020 2018:28, Länsstyrelsen i Stockholms län
Bilaga 5	Trygghetspunkter, Rapport 2021:24, Länsstyrelsen i Stockholms län
Bilaga 6	Plan för Norrtälje kommunkoncerns arbete med krisberedskap och civilt försvar 2021–2023, KF §63, antagen av Kommunfullmäktige 2021-04-26

Beslut skickas till

Samtliga kontor/förvaltningar i Norrtälje kommun
Samtliga kommunbolag

KOMMUNSTYRELSEKONTORET

Namn: Fredrik Sandell

E-post: fredrik.sandell@norrtalje.se

Krav på lokaler för användning som trygghets- och informationspunkter

Inledning

Inom ramen för kommunens geografiska områdesansvar ska kommunen erbjuda bemannade trygghets- och informationspunkter på i förväg kända platser dit de människor som behöver kommunens stöd vid samhällsstörningar kan vända sig för att få information och stöd att hantera aktuell händelse. De lokaler som ska kunna användas som trygghets- och informationspunkter ska uppfylla vissa minimikrav för att vara robusta under olika sorters samhällsstörningar samt kunna erbjuda viss minimiservice utifrån de regionala riktlinjer som angetts av Länsstyrelsen i Stockholms län. Trygghets- och informationspunkterna ska vara utformade så att de ska kunna användas i fred och under höjd beredskap.

Det utbud som kan anses lämpligt att tillhandahålla vid Norrtälje kommuns trygghets- och informationspunkter är ännu inte definierat. Någon tydlig kravställning finns heller inte. Ur ett lokalförsörjningsperspektiv har därför dimensioneringen utgått från grundläggande funktioner inom information och stöd.

Kraven på lokalerna för användning som trygghets- och informationspunkter kan utifrån detta delas in i två nivåer, beroende på behoven av information och stöd samt hur långvarigt detta bedöms eller kan konstateras vara. I de flesta fall bör det vara tillräckligt att de grundläggande lokalkraven, listade nedan, tillgodoses.

Om ett större stödbehov skulle uppstå på grund av samhällsstörningens omfattning, tidsutdräkt eller grad av påverkan på de som ska skyddas kan kraven på lokalerna behöva motsvara de utökade lokalkraven nedan.

Grundläggande lokalkrav:

- **Elförsörjning:** Lokalerna ska ha sådan tillgång till elkraft att både själva verksamheten att upprätthålla trygghets- och informationspunkten ska fungera samt att besökare ska kunna erbjudas laddningsmöjligheter av enskilda

mobiltelefoner och liknande. För detta ska lokalerna ha tillgång till reservkraft så att Trygghets- och informationspunkterna ska kunna fungera vid elavbrott.

- **Laddning:** Lokalerna ska ha byggcentraler för att kunna erbjuda laddning av mobiltelefoner i större omfattning.
- **Vatten:** Lokalerna ska ha sådan tillgång till vatten att både själva verksamheten att upprätthålla trygghets- och informationspunkten ska fungera samt att besökare ska kunna erbjudas dricksvatten via tappkranar (reservvatten) alternativt nödvatten (via tankar).
- **Uppvärmning:** Lokalerna ska kunna hållas uppvärmda.
- **Sanitär kapacitet:** Lokalerna ska erbjuda besökarna möjlighet att uträtta sina behov på ett lämpligt sätt.
- **Sambandskapacitet:** Lokalerna ska ha eller kunna upprätta samband med kommunledningen för informationsdelning.
- **Informationskapacitet:** Lokalerna ska ha analoga och digitala informationsskärmar på utsidan av lokalerna för att informera och vägleda besökare.

Utökade lokalkrav:

- **Sanitär kapacitet:** Lokalerna ska erbjuda besökarna möjlighet att sköta personlig hygien.
- **Logi:** Lokalerna ska erbjuda besökarna möjlighet till vila/övernattning.
- **Matservering:** Lokalerna ska erbjuda möjlighet att servera besökarna mat på ett lämpligt sätt.

Nuläge och fortsatt arbete

I nuläget kan de grundläggande stödbehoven tillgodoses genom att de grundläggande lokalkraven, till exempel tillgång till reservkraft och byggcentraler, realiseras på kommunens samtliga brandstationer som därefter kan användas som primära trygghets- och informationspunkter.

Utöver brandstationerna har ytterligare lokaler identifierats och listats som lämpliga att använda som sekundära trygghets- och informationspunkter. I dessa behöver de grundläggande- och utökade lokalkraven inventeras, omhändertas och säkras innan de kan tas i bruk.

För att lösa det utökade stödbehoven krävs fortsatt centralt inriktat och samordnat arbete såväl inom kommunkoncernen som mellan kommunkoncernen och externa aktörer inom det geografiska kommunområdet.

Den centrala inriktningen och samordningen av arbetet bör bedrivas i ett forum bestående av representanter från:

- Kommunstyrelsekontoret

POSTADRESS

Box 800, 761 28 Norrtälje
Kommunstyrelsekontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

- Tekniska kontoret
- Räddningstjänsten
- Barn- och utbildningskontoret
- Socialkontoret
- Kultur- och fritidskontoret
- Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje.

En arbetsgrupp med representanter från dessa förvaltningar arbetar redan, dels med att konkretisera utbudet, bland annat utifrån målgruppsanalyser, dels med kriterier för när trygghets- och informationspunkterna bör och ska aktiveras.

För att realisera kommunens förmåga att upprätta och upprätthålla robusta trygghets- och informationspunkter under pågående samhällsstörningar måste ovanstående lokalkrav och åtgärdsbehov dessutom integreras i kommunens strategiska lokalförsörjningsplan.

Avslutningsvis behöver trygghets- och informationspunkternas utbud kommuniceras och övas.

POSTADRESS

Box 800, 761 28 Norrtälje
Kommunstyrelsekontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

Överenskommelse om kommunernas krisberedskap

2019-2022

Innehållsförteckning

1. Överenskommelse	3
2. Utgångspunkter	4
3. Villkor för användning av ersättningen	5
4. Ersättning	6
5. Uppgifter och stöd	7
5.1 Generellt stöd	7
5.2 Risk- och sårbarhetsanalys	8
5.3 Planering	9
5.4 Geografiskt områdesansvar	12
5.5 Utbildning och övning	13
5.6 Rapportering	14
6. Riktlinjer för redovisning och uppföljning	15
6.1 Redovisning	15
6.2 Uppföljning	15
6.3 Hantering av sparande från föregående år	15
6.4 Principer för när ersättningen kan reduceras eller falla bort	16

1. Överenskommelse

Denna överenskommelse mellan staten, företrädd av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) reglerar ersättning och uppgifter och därtill kopplat stöd för kommunernas arbete med krisberedskap under perioden 2019-2022.

Kommunerna, länsstyrelserna och MSB ska arbeta tillsammans för att öka samhällets krisberedskap på lokal nivå. En god utveckling av krisberedskapen ska bygga på ett nära samarbete mellan staten, SKL samt kommunerna.

Uppgifterna utgår från:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)
- förordning (2006:637) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH)
- kommunallag (2017:725)

Överenskommelsen utgår från 5 kap. LEH där det anges att kommunerna skall få ersättning av staten för kostnader för förberedande uppgifter som de utför enligt 2 kap. LEH. Den statliga ersättningen avser de specifika uppgifter som regleras i LEH och denna överenskommelse. Ersättningen ska utgöra ett komplement till kommunens egen finansiering av arbete med krisberedskap.

Överenskommelsen är en justering av det tidigare avtalet från 2013 mellan MSB och SKL, dnr MSB 2012-5541, SKL 12/6159. Denna justerade överenskommelse ersätter det tidigare avtalet från och med 1 januari 2019.

Denna överenskommelse gäller tillsvidare men kan justeras eller sägas upp, dock tidigast från och med 2023. Justering och uppsägning kan dock ske innan 2023 om det föranleds av ändring eller upphävande av LEH eller FEH. Vid uppsägning eller ändring av överenskommelsen ska detta ske i samordning med eventuella övergångsbestämmelser i lag och förordning. Avsikten är att en ny överenskommelse från och med 2023 ska reglera kommunernas arbete med både krisberedskap och civilt försvar.

Stockholm den 16 oktober 2018

MSB

Stockholm den 16 oktober 2018

SKL

Dan Eliasson

Vesna Jovic

2. Utgångspunkter

Extraordinär händelse

Kommunens åtaganden enligt LEH utgår från begreppet *extraordinär händelse i fredstid* som det är definierat i 1 kap. 4 §:

”Med extraordinär händelse avses i denna lag en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.”

Krisberedskap omfattar mer än LEH

Kommunens arbete med krisberedskap omfattar mer än arbetet med uppgifterna i LEH. För att fullgöra åtagandena enligt LEH och annan lagstiftning, till exempel socialtjänstlagen och lagen om skydd mot olyckor, förutsätts att kommunen kontinuerligt bedriver ett grundläggande arbete med krisberedskap. Det är upp till kommunen själv att finansiera de ytterligare förberedelser och åtgärder som kommunen bedömer nödvändiga. Ersättningen ska inte användas för till exempel brottsförebyggande arbete eller internt skydd.

Den förmåga som byggs upp för att hantera extraordinära händelser kan även vara användbar vid händelser som inte är att betrakta som extraordinära. Statens ersättning till kommunerna är beräknad utifrån att den ska finansiera verksamhet som är till nytta för mycket omfattande och svåra händelser som allvarligt kan påverka kommunens verksamhet.

Civilt försvar

Den fredstida krisberedskapen utgör även grunden för det civila försvaret, det vill säga beredskapen för höjd beredskap och krig. Arbetet med civilt försvar regleras i *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar* som avser perioden 2018-2020. Avsikten är att en ny överenskommelse från och med 2023 ska reglera kommunernas arbete med både krisberedskap och civilt försvar. Det innebär att *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar* kan komma att förlängas eller revideras för perioden 2021-2022. Kommunen kan samordna arbetet med krisberedskap och civilt försvar, när det bedöms lämpligt.

Samhällsviktig verksamhet

Begreppet *viktiga samhällsfunktioner* har i denna överenskommelse ersatts med *samhällsviktig verksamhet* vars innebörd definieras i MSBFS 2015:5 eller annan författning som trätt i dess ställe.

3. Villkor för användning av ersättningen

Följande villkor gäller för den ersättning som kommunen får för genomförandet av uppgifterna i LEH och denna överenskommelse:

- Finansierade aktiviteter och åtgärder ska kunna härledas till uppgifterna i 2 kap. i LEH som består av risk- och sårbarhetsanalys, planering, geografiskt områdesansvar, utbildning och övning, samt rapportering.
- Finansierade åtgärder ska avse förberedande och förebyggande arbete. Åtgärder för att hantera en inträffad händelse ska inte finansieras med ersättningen.
- De vidtagna åtgärderna ska öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet, samt stärka förmågan att hantera extraordinära händelser.
- Huvuddelen¹ av ersättningen kan användas för personalkostnader. Det gäller både grundbeloppet och verksamhetsersättningen. Personalkostnader kan fokuseras till en eller ett fåtal medarbetare (till exempel beredskapssamordnare), men de kan även fördelas till flera medarbetare i olika förvaltningar som arbetar med uppgifterna i överenskommelsen.
- Den statliga ersättningen ska endast användas för att finansiera arbete med krisberedskap. Om den statliga ersättningen används för att betala delar av lönen för en medarbetare som även arbetar med andra frågor, till exempel brottsförebyggande och internt skydd, är det viktigt att ersättningen endast används för att bekosta den del av tjänsten som avser krisberedskap.
- Ersättningen ska inte användas för större investeringar. Ett exempel på större investeringar är kommunala ledningsplatser. För ledningsplatser finns särskild medfinansiering att söka.
- Ersättningen ska inte användas för finansiering av Rakelabonnemang, då det genom överenskommelsen finns en subvention av abonnemangspriset.
- MSB och SKL ska i samverkan utforma mer detaljerade anvisningar om hur ersättningen får användas.

¹ Undantaget är den del av VMA-ersättningen som ska användas för att betala telematikabonnemang.

4. Ersättning

Ersättningen räknas upp årligen med konsumentprisindex (KPI).
Ersättningarna nedan anges i prisläge 2018 (januari 2018).

De fördelningsprinciper som baseras på invånarantal ska utgå från invånarantalet den 1 november året före utbetalningsåret. Ersättningen betalas ut av MSB senast den 30 juni respektive år efter fakturering från kommunen.

a) Grundbelopp

Grundbelopp för att hålla en funktion med erforderlig kompetens för samordning av kommunens uppgifter i krisberedskapssystemet.

Stockholm	3 500 000 kr
Göteborg	2 000 000 kr
Malmö	1 500 000 kr
Övriga kommuner >80 000 innevånare	560 000 kr
Resterande kommuner	318 000 kr

b) Verksamhetsersättning

För genomförande av uppgifterna planering, risk- och sårbarhetsanalys, geografiskt områdesansvar, utbildning och övning, samt rapportering utbetalas 17,25 kr per invånare. Hela denna ersättning får användas för lönekostnader.

c) Ersättning för utomhusvarning

Kommunen får en årlig ersättning som uppgår till 1 145 kr per ljudsändare i respektive kommun för att finansiera kostnader för drift och underhåll, samt för att genomföra kvartalsvisa tester av utrustningen.

d) Rakelsubvention

I syfte att stimulera kommunernas anslutning till det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel, och därmed öka förmågan till samverkan inom kommunen och mellan kommunen och andra aktörer vid en inträffad händelse, avsätts 27 mnkr per år för att subventionera kommunernas abonnemangspriser för Rakel under perioden enligt nedan:

- grundabonnemang i Rakel fastställs till 6 000 kr per år.
- telematikabonnemang för styrning av utomhusvarning (VMA) via Rakel fastställs till 625 kr per år.

Priset avser även kommunala bolag och kommunalförbund som bedriver verksamhet inom de kriterier som anges i förordning (2003:396) om elektronisk kommunikation.

5. Uppgifter och stöd

Här preciseras kommunernas uppgifter samt statens stöd till kommunerna. Uppgifterna som beskrivs i 2. kap i LEH delas in i följande verksamheter:

- risk- och sårbarhetsanalys
- planering
- geografiskt områdesansvar
- utbildning och övning
- rapportering

5.1 Generellt stöd

Det ligger i såväl kommunernas som statens intresse att den kommunala krisberedskapen utvecklas på ett bra sätt. En viktig förutsättning är att staten ger stöd till kommunernas arbete med krisberedskap. Utgångspunkten för stödet är att det ska ges av den nivå och aktör som är bäst lämpad för uppgiften och som kan göra det på det mest kostnadseffektiva sättet.

Nedan anges det generella stödet från MSB och länsstyrelserna till kommunerna.

MSB ska

- leda ett nationellt forum i syfte att utveckla den kommunala beredskapen. I detta forum kommer fokus vara att diskutera vilka åtgärder som bör vidtas för att utveckla kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar.
- verka för samordning av stödet från centrala myndigheter och länsstyrelser, bland annat avseende metodutveckling.
- beakta det kommunala perspektivet vid initiering av forskning och studier inom krisberedskap.
- verka för att goda exempel i arbetet med krisberedskap sprids till kommunerna, till exempel från utvecklingsprojekt som finansierats av MSB.
- etablera en löpande analysprocess för den information som staten hämtar in från kommunerna avseende krisberedskap, som även inkluderar återkoppling av relevant information till kommunerna. MSB ska även utreda en självskattningsmodell för kommunernas krisberedskap.
- i samarbete med SKL och berörda myndigheter ta fram en handbok i kommunal krisberedskap som spänner över hela kommunens verksamhet.
- samla egna och andra myndigheters och aktörers stöd på en webbplats.
- utöva sitt särskilda ansvar för att stödja utvecklingen av den kommunala räddningstjänstens krisberedskap.

Länsstyrelsen

I förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap framgår att länsstyrelsen ska vara sammanhållande för krisberedskapen inom sitt geografiska område, samt före, under och efter en kris verka för samordning och gemensam inriktning av de åtgärder som behöver vidtas. De ska särskilt stödja de aktörer som är ansvariga för krisberedskapen i länet när det gäller planering, risk- och sårbarhetsanalys, utbildning och övning, samt följa upp kommunernas tillämpning av LEH.

Länsstyrelserna bör samordna sin metodutveckling avseende stöd till kommunal krisberedskap, till exempel av metoder för skydd av samhällsviktig verksamhet och samverkan och ledning.

5.2 Risk- och sårbarhetsanalys

Lagtext

- Kommunen ska analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys (2 kap. 1 § LEH).

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska bedriva ett arbete med risk- och sårbarhetsanalys som avser det geografiska områdesansvaret, kommunens organisation, samt berörda kommunala bolag och kommunalförbund.
- Kommunen ska använda underlaget från risk- och sårbarhetsanalysen i planering och genomförande av åtgärder för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet, samt stärka förmågan att hantera extraordinära händelser.
- Kommunen ska efter en inträffad kris utvärdera kommunens hantering, både med avseende på kommunens verksamhetsansvar och det geografiska områdesansvaret. Underlaget ska användas i arbetet med risk- och sårbarhetsanalys.

Förtydligande

- Kommunens arbete med risk- och sårbarhetsanalys kan, om kommunen finner det lämpligt, samordnas och integreras med det riskanalysarbete som sker i enlighet med annan lagstiftning, till exempel säkerhetsskyddslagen och lagen om skydd mot olyckor.

Statliga myndigheters stöd

MSB ska

- ta fram en samlad verktygslåda med stöd för arbetet med risk- och sårbarhetsanalys.
- med utgångspunkt i nationella riskanalyser utveckla stödmaterial så att information om de risker som MSB har analyserat kan användas i kommunernas arbete med risk- och sårbarhetsanalys.
- ta fram vägledning för utvärdering av kommunens hantering av inträffade händelser.

Länsstyrelsen bör

- stödja kommunerna i arbetet med risk- och sårbarhetsanalys. Det innebär såväl hur analyserna genomförs som hur resultatet tas om hand i planering av åtgärder för att uppnå bästa effekt.
- samråda med kommunerna om vad som ska betraktas som regionala respektive lokala risker. Länsstyrelsen bör vid behov involvera kommunerna i processen med att analysera och åtgärda de regionala riskerna.

5.3 Planering

Lagtext

- Kommunen ska, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen, för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur de ska hantera extraordinära händelser (2 kap. 1 § LEH).
- Fullmäktige ska anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer (6 kap. 44 § kommunallag).
- Kommunstyrelsen ska i en instruktion fastställa hur kommundirektören ska leda förvaltningen under kommunstyrelsen. Instruktionen ska också fastställa kommundirektörens övriga uppgifter (7 kap. 2 § kommunallag).

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska ta fram ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap. Styrdokumentet ska ange kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap under mandatperioden och innehålla:
 - övergripande styrning av arbetet med krisberedskap i kommunala förvaltningar, bolag och kommunalförbund.
 - kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys.
 - kommunens ambitioner i arbetet med sitt geografiska områdesansvar.
 - vilken planering avseende krisberedskap inom olika områden som kommunen ska ta fram eller uppdatera under mandatperioden.

- Kommunen ska ta fram ett reglemente för krisledningsnämnden.
- Kommunstyrelsen bör i instruktionen för kommundirektören ange vilka uppgifter som kommundirektören ska ha avseende krisberedskap.
- Kommunen ska ta fram en plan för hantering av extraordinära händelser. Planen ska innehålla:
 - hur kommunen ska organisera sig under extraordinära händelser.
 - hur kommunens organisation för krisledning ska bedriva samverkan och ledning i syfte att uppnå inriktning och samordning.
 - vilka lokaler med nödvändig teknisk utrustning för samverkan och ledning som disponeras vid extraordinära händelser.
- Kommunen ska ta fram en utbildnings- och övningsplan.

Förtydliganden

- Styrdokumentet:
 - ska beslutas av kommunfullmäktige.
 - kan samordnas med kommunens närliggande styrdokument för till exempel skydd mot olyckor, internt skydd, brottsförebyggande, samt informations- och cybersäkerhet.
 - får utformas och benämnas av kommunen så att det passar in i kommunens struktur för styrdokument.
- Reglementet för krisledningsnämnden ska beslutas av kommunfullmäktige.
- Planen för hantering av extraordinära händelser ska beslutas av lägst kommundirektören.
- Utbildnings- och övningsplanen ska beslutas av lägst kommundirektören.
- Styrdokumentet, reglementet för krisledningsnämnden, planen för hantering av extraordinära händelser, samt utbildnings- och övningsplanen ska vara beslutade senast 31 december under den nya mandatperiodens första år.
- Kommunstyrelsen bör i instruktionen för kommundirektören ta ställning till vilken roll som kommundirektören ska ha avseende kommunens arbete med krisberedskap. Rollen kan både avse det förberedande arbetet och kommunens organisation för krisledning. Kommundirektören behöver inte nödvändigtvis ha en specifik roll i krisberedskapen.

- Exempel på planering som kommunen bör ta fram eller uppdatera under mandatperioden kan gälla:
 - planering för personella och materiella resurser som kommunen behöver för att hantera extraordinära händelser (till exempel resursinventering, identifiering av möjliga förstärkningsresurser, samt planering för att ta emot förstärkningsresurser).
 - planering för specifika funktioner (till exempel krisstöd).
 - planering för specifika händelser (till exempel värmebölja, skogsbrand eller oljeutsläpp).
 - kontinuitetsplaner för kommunens samhällsviktiga verksamheter.

Statliga myndigheters stöd

MSB ska

- i samarbete med SKL ta fram metodstöd om:
 - styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap.
 - utbildnings- och övningsplan.
- ta fram metodstöd om:
 - behovsanalys för förstärkningsresurser.
 - mottagande av förstärkningsresurser.
- uppdatera och utveckla stödet för kontinuitetshantering.

Länsstyrelsen bör

- stödja kommunerna med planeringen för att kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet vid allvarliga störningar (identifiering, analys och skydd).
- stödja kommunerna i att ta fram en flerårig utbildnings- och övningsplan.
- tillsammans med kommunerna se över behovet av frivilligresurser inom länet.

5.4 Geografiskt områdesansvar

Lagtext

- Kommuner ska inom sitt geografiska område i fråga om extraordinära händelser i fredstid verka för att (2 kap. 7 § LEH):
 1. olika aktörer inom kommunens geografiska område samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet,
 2. de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas och
 3. information till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska ge aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område möjlighet att samverka i syfte att uppnå samordning av förberedelser inför extraordinära händelser.
- Kommunen ska under en extraordinär händelse kunna stå värd för en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) på lokal nivå, i syfte att verka för samordning av olika aktörers åtgärder.
- Kommunen ska ta initiativ till att en samlad lägesbild tas fram i samband med en extraordinär händelse.
- Kommunen ska verka för att information till allmänheten vid en extraordinär händelse samordnas.
- Kommunens förberedelser inför extraordinära händelser ska ske i samverkan med närliggande kommuner och relevanta aktörer utanför det egna geografiska området. En förutsättning för att samverkan ska ske är att de externa aktörerna vill och kan samverka med kommunen.
- Berörda kommuner ska säkerställa att Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) kan sändas via anläggningar för utomhusvarning genom att ljudsändare underhålls.

Förtydliganden

- En inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) består av företrädare för offentliga och privata aktörer samt frivilliga resurser som möts för att åstadkomma gemensam inriktning och samordning vid samhällsstörningar. Kommunen ansvarar för att erbjuda en mötesplats och att driva arbetet kopplat till ISF framåt. Här ingår till exempel att sammankalla, leda och dokumentera möten, samt följa upp överenskomna åtgärder.
- Kommunen kan samverka med andra kommuner om att stå värd för en inriktnings- och samordningsfunktion.

Statliga myndigheters stöd

MSB ska

- ta fram en samverkansmatris som beskriver vilka förutsättningar de viktigaste aktörerna inom krisberedskapen har för att samverka med kommuner i det förberedande och hanterande arbetet.
- ta fram en vägledning för inriktnings- och samordningsfunktion på lokal nivå.
- ta fram en praktisk vägledning för kommunens information till allmänheten vid extraordinär händelse.
- ta fram en vägledning för att skapa samlad lägesbild.

Länsstyrelsen bör

- stödja kommunerna i utvecklingen av det geografiska områdesansvaret på lokal nivå. Länsstyrelsen bör även bidra till en tydligare ansvarsfördelning och tolkning av de geografiska områdesansvaren på lokal och regional nivå.
- stödja kommunerna i implementering av *Gemensamma grunder för samverkan och ledning*.

5.5 Utbildning och övning

Lagtext

- Kommunen ska ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid (2 kap. 8 § LEH).

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska ha en regelbundet utbildad och övad krisorganisation. Även kommunens beredskapsfunktioner inom till exempel kommunalteknisk försörjning och krisstöd ska vara utbildade och övade.
- Kommunen ska genomföra och utvärdera minst två övningar under en mandatperiod. Kommunens krisledningsnämnd och tjänstemannaledning ska övas minst en gång per mandatperiod.
- Kommunen ska, i den utsträckning tillfälle ges, delta i planering, genomförande och utvärdering av samverkansövningar på regional eller nationell nivå som avser fredstida kriser.

Förtydliganden

- Övningsverksamheten ska beakta de brister som identifierats i arbetet med risk- och sårbarhetsanalys.
- Varje övning ska utvärderas avseende såväl styrkor som svagheter när det gäller kommunens egen krisberedskap och förmåga att samverka med andra aktörer.

Statliga myndigheters stöd

MSB ska

- stödja andra centrala myndigheters framtagning av sektorsvisa övningar för regional och lokal nivå enligt konceptet *Öva enkelt*.
- i samråd med kommunala företrädare och länsstyrelser se över sitt utbildningsutbud gentemot kommunal krisberedskap. Utbildningsutbudet ska presenteras på ett samlat sätt.
- stödja kommunernas egen utbildningsverksamhet genom att ta fram utbildningsmaterial inom prioriterade områden.

Länsstyrelsen bör

- stödja kommunernas utbildnings- och övningsverksamhet, exempelvis genom att bedriva nätverk för utbildnings- och övningsansvariga.
- ta fram länets fleråriga övningsplan i samråd med länets kommuner.
- samla nya krisledningsnämnder och kommunstyrelser för att informera om deras ansvar vid extraordinära händelser, respektive vid höjd beredskap.

5.6 Rapportering

Lagtext

- Kommunen ska hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om vilka åtgärder som vidtagits enligt detta kapitel och hur åtgärderna påverkat krisberedskapsläget (2 kap. 9 § LEH).
- Kommunen ska vid en extraordinär händelse i fredstid ge den myndighet som regeringen bestämmer lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder (2 kap. 9 § LEH).

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska ha förmågan att ta emot och dela information med berörda krisberedskapsaktörer med stöd av den teknik och metodik som tillämpas nationellt och regionalt för samverkan och ledning vid samhällsstörningar (till exempel WIS och Rakel).
- Kommunen ska ha förmåga att ge länsstyrelsen en samlad rapport om läget i kommunen vid en extraordinär händelse.

Statliga myndigheters stöd

Länsstyrelsen bör

- ta fram metodstöd för kommunernas rapportering till länsstyrelsen.

6. Riktlinjer för redovisning och uppföljning

6.1 Redovisning

Ersättningen under perioden delas upp och utbetalas årsvis till kommunen. Ersättningen ska användas till uppgifterna i LEH och denna överenskommelse.

Kommunen ska årligen redovisa för länsstyrelsen hur ersättningen har använts under föregående år. Redovisningen omfattar både ekonomisk och verksamhetsrelaterad dokumentation av genomförda aktiviteter. I kommunens redovisning matchas intäkten under perioden med kostnader som uppstått som en följd av överenskommelsen.

MSB och SKL ska i samverkan utforma mer detaljerade anvisningar om hur ersättningen får användas och hur redovisningen ska ske.

6.2 Uppföljning

MSB

Enligt FEH har MSB ansvar för att bestämma och betala ut ersättning till kommunerna inom ramen för vad regeringen årligen beslutar, samt på förslag från länsstyrelsen besluta att ersättningen ska reduceras eller falla bort.

MSB ska verka för att länsstyrelsernas uppföljning gentemot kommunerna samordnas. MSB kommer i samarbete med länsstyrelserna och SKL ta fram en metod för uppföljning av överenskommelsen. Vidare kommer MSB att följa upp länsstyrelsernas stöd och uppföljning gentemot kommunerna.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen ska följa upp tillämpningen av LEH och denna överenskommelse. Länsstyrelsen kan enligt FEH föreslå för MSB att en del av ersättningen ska reduceras eller falla bort för en kommun som inte fullgjort sina uppgifter.

6.3 Hantering av sparande från föregående år

Hela ersättningen ska användas till uppgifterna i LEH och denna överenskommelse. Att spara en del av ersättningen till kommande år i syfte att genomföra åtgärder inom ramen för denna överenskommelse är möjligt, så länge det finns en plan för hur de medel som sparas ska användas. Om hela ersättningen inte har använts under året ska kommunen i den årliga uppföljningen motivera varför, samt redogöra för hur kommunen planerar att använda oförbrukade medel kommande år.

6.4 Principer för när ersättningen kan reduceras eller falla bort

Länsstyrelsen ska uppmärksamma kommunen på de brister som identifierats i uppföljningsarbetet. Kommunen ska med stöd av länsstyrelsen upprätta en åtgärdsplan för hur bristerna ska hanteras.

Länsstyrelsen kan i enlighet med FEH föreslå för MSB att en del av ersättningen ska reduceras eller falla bort. MSB fattar beslut om reducerad ersättning utifrån länsstyrelsens rapportering. Hur mycket som ska reduceras eller falla bort avgörs från fall till fall. Reduktionen av kommunens ersättning ska stå i proportion till hur stor del av arbetet som utförts.

Följande principer ligger till grund för beslutet om att en del av ersättningen ska reduceras eller falla bort:

- om en kommun inte fullgör sina uppgifter kan en del av ersättningen reduceras eller falla bort,
- om ersättningen finansierar annan verksamhet än den som är beskriven som ersättningsgill i LEH eller denna överenskommelse kan en del av ersättningen reduceras samt
- om kommunens
 - sammanlagda sparande av ersättningen överstiger 10 procent av den årliga ersättningen
 - och utgör mer än 200 000 kr
 - och kommunen inte har en plan för hur sparandet ska användas under kommande år, så kan delar av ersättningen reduceras.

MSB:s beslut om reducerad ersättning kan överklagas i enlighet med 8 kap. 1 § LEH. Formerna för överklagande samt fastställande och beräkning av överklagandetid hänvisas till förvaltningslagen (2017:900).

Om en kommun 12 månader efter mandatperiodens sista år har oförbrukade medel ska dessa återbetalas till MSB.

Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar

2018-2020 med revideringar till
och med 2022

Innehållsförteckning

1. Överenskommelse	3
1.1 Målbild	5
1.2 Ersättning.....	6
1.3 Myndigheternas stöd till kommunerna	7
1.4 Kristidsverksamhet	7
2. Prioriterade uppgifter	8
2.1 Kompetenshöjning gällande totalförsvaret	8
2.2 Säkerhetsskydd.....	8
2.3 Krigsorganisation och dess bemanning	10
3. Övriga uppgifter	12
3.1 Ledningsansvar	12
3.2 Geografiskt områdesansvar	13
3.3 Rapportering.....	13
Bilaga 1 – Ersättning	15
Bilaga 2 - Uppföljning	16

1. Överenskommelse

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) överenskommer om åtagande i avsnitt 1-3, inklusive bilagorna, vilka reglerar ersättning och preciserar uppgifter och därtill kopplat stöd för kommunernas arbete med civilt försvar under perioden 2018-2020 med revideringar till och med 2022. Åtgärderna ska påbörjas och i vissa fall genomföras under perioden till och med 31 december 2022.

Kommunerna, länsstyrelserna¹ och MSB ska arbeta tillsammans för att öka samhällets robusthet och beredskap på lokal nivå. Även andra statliga myndigheter som Säkerhetspolisen och Försvarsmakten bidrar i arbetet. En god beredskapsutveckling ska bygga på ett nära samarbete mellan staten, SKR samt kommunerna.

Denna överenskommelse avsåg ursprungligen perioden 2018-2020. På grund av den rådande pandemin förlängdes överenskommelsen att gälla även 2021 med mindre justeringar. Eftersom pandemin påverkat möjligheterna att bedriva verksamhet enligt överenskommelsen även under 2021 förlängs överenskommelsen ytterligare ett år dvs till och med år 2022. Vidare har ingen ytterligare finansiering tillförts kommunerna för arbetet med civilt försvar genom Budgetpropositionen för 2022. Revideringar gjorda för 2021 och 2022 förs in i dokumentet.

Uppgifterna utgår från:

- lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).
- förordningen (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH).
- säkerhetsskyddslagen (2018:585) med tillhörande förordning och föreskrifter.

Grunden för arbetet med civilt försvar i kommunerna är arbetet med krisberedskap. *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar* är ett komplement till *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022* diarienummer MSB 2018-09779 SKR 18/0310.

¹ MSB tecknar särskild överenskommelse med länsstyrelserna som reglerar ersättning för stöd till kommunerna enligt bland annat denna överenskommelse.

Även om *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar* är ett komplement till *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap* hanteras överenskommelserna fristående när det gäller ersättningar. Åtagande som inte uppfyllts i en av överenskommelserna ska inte påverka ersättningen i den andra överenskommelsen.

Överenskommelsen utesluter inte arbete med andra åtgärder avseende förberedelser för och verksamhet under höjd beredskap (civilt försvar) enligt LEH. Denna överenskommelse reglerar de förberedelser som kommunen ska vidta inför höjd beredskap. Överenskommelsen reglerar inte förhållanden mellan stat och kommun vid höjd beredskap. Detta förhållande regleras enligt lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap med tillhörande förordning.

Den 1 december 2021 skedde ändringar i säkerhetsskyddslagen (2018:585) som bland annat innebär nya krav på säkerhetsskyddsavtal vid samverkan och samarbeten som omfattar säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i klassen konfidentiellt och uppåt. Eventuell ökad administration som en följd av förändrad lagstiftning kan påverka möjligheterna för kommunerna till samverkan med andra aktörer.

Denna överenskommelse gäller tillsvidare men kan justeras eller sägas upp, dock tidigast från och med 2023. Parterna är överens om ambitionen att se över och justera överenskommelsen inför perioden från och med 2023.

Justering och uppsägning kan också ske om det föranleds av ändring eller upphävande av LEH eller FEH. Vid uppsägning eller ändring av överenskommelsen ska detta ske i samordning med eventuella övergångsbestämmelser i lag och förordning.

Stockholm den 7 december 2021

Stockholm den 17 december 2021

MSB

SKR

Camilla Asp
Vikarierande generaldirektör

Staffan Isling
VD

1.1 Målbild

Planeringen för civilt försvar återupptogs genom den försvarspolitiska inriktningen 2015-2020. Inriktningen i propositionen 2020/21:30 Totalförsvaret 2021-2025 innebär bland annat att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Det kan inte heller uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige. Sverige blir oundvikligen påverkat om en säkerhetspolitisk kris eller väpnad konflikt uppstår i Sveriges närområde. Vidare bör utgångspunkten för planeringen av totalförsvaret vara att under minst tre månader kunna hantera en säkerhetspolitisk kris i Europa och Sveriges närområde som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet samt krig under del av denna tid. Riksdagen beslutade också om ett mål för totalförsvaret samt ett delvis nytt mål för civilt försvar

Målet för det civila försvaret ska från och med 2021 vara att ha förmåga att:

- värna civilbefolkningen,
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna,
- upprätthålla en nödvändig försörjning,
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld,
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan,
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, och
- med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Civilt försvar är den civila verksamhet som myndigheter, kommuner, regioner, näringsliv, det civila samhället samt enskilda med flera vidtar för att förbereda Sverige för krig. Det civila försvaret ska även bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fredstid såsom pandemier och cyberattacker, liksom effekter av klimatförändringar såsom skogsbränder och översvämningar. I fredstid utgörs verksamheten av beredskapsplanering och förmågehöjande åtgärder. Under höjd beredskap och ytterst krig utgörs verksamheten av nödvändiga åtgärder för att upprätthålla målet för civilt försvar.

Alla kommuner ska fortsätta arbetet med de påbörjade förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap (beredskapsförberedelser) så att de på sikt kan fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret under höjd beredskap.

Prioriterade uppgifter för kommunerna under perioden² är:

- Kompetenshöjning gällande totalförsvar
- Säkerhetsskydd
- Krigsorganisation och dess bemanning

Arbetet med de prioriterade uppgifterna kompetenshöjning gällande totalförsvar och säkerhetsskydd ska vara genomförda senast 2022-12-31. Arbetet med framtagande av krigsorganisation och dess bemanning ska vara påbörjat men behöver inte vara avslutat till 2022-12-31.

Statens förväntningar på kommunens arbete ska stå i paritet med den ersättning som kommunen erhåller.

1.2 Ersättning

De ekonomiska medlen fördelas på ett sådant sätt att alla kommuner kan komma igång med arbetet med beredskapsförberedelser. En del av de ekonomiska medlen styrs till kommuner som ligger i eller i anslutning till militärstrategiskt viktiga områden.

Kommunerna är placerade i två kategorier:

Kategori 1: Kommuner som ligger i eller i anslutning till militärstrategiskt viktiga geografiska områden i händelse av en säkerhetspolitisk kris eller krig

Kategori 2: Övriga kommuner

Kommuner i kategori 1, som erhåller en högre ersättning, ska hålla ett högre tempo i arbetet med beredskapsförberedelser utifrån de prioriterade uppgifterna. Kommunerna i kategori 1 bör också under perioden kunna inleda arbete med övriga uppgifter – d.v.s. ledningsansvar, geografiskt områdesansvar och rapportering.

Kommuner i kategori 1 ska delta i länsstyrelsens analysarbete avseende stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap samt bör delta i arbetsgrupper anordnade av MSB och Försvarsmakten.

Den del av ersättningen som baseras på invånarantal ska för respektive år utgå från invånarantalet i respektive kommun den 31 december 2017. Ersättningen betalas ut senast den 30 juni respektive år. Principer för beräkning av ersättning finns i bilaga 1. Bilaga 1 omfattas av försvarssekretess (15 kap. 2§ offentlighets- och sekretesslagen 2009:400).

² 2018-2020 med revideringar till och med 2022

1.3 Myndigheternas stöd till kommunerna

Enligt denna överenskommelse ska MSB och andra myndigheter stödja kommunernas arbete med civilt försvar. Stödet ska kopplas direkt till de åtgärder som beskrivs i överenskommelsen. Kommunerna ska involveras och bidra i arbetet med att ta fram stöd. Beredskapsförberedelserna i kommunerna bör sedan genomföras i takt med att stöd i form av bl.a. vägledningar och utbildningar finns på plats.

MSB publicerar information på sin webbplats³ om arbetsläget och befintligt stöd.

MSB kommer att verka för att de statliga myndigheternas aktiviteter gentemot kommunerna avseende civilt försvar samordnas och, där det är relevant, är i linje med förutsättningarna i denna överenskommelse.

Under 2022 kommer MSB och SKR ha en dialog på vilket sätt kommuner och regioner framöver kan involveras i arbetet med den sammanhängande planeringen av civilt försvar på nationell nivå.

1.4 Kristidsverksamhet

Uppgifter enligt 3 kap. 3 § LEH avseende kristidsverksamhet finns inte med i denna överenskommelse för perioden⁴. Kristidsverksamheten kommer att lyftas in i arbetet med civilt försvar när förutsättningarna för detta finns på plats.

³ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/samlat-stod-till-kommuner/>

⁴ 2018-2020 med revideringar till och med 2022

2. Prioriterade uppgifter

Nedan följer en beskrivning av de för perioden⁵ prioriterade uppgifterna som kommunerna särskilt ska arbeta med avseende civilt försvar.

2.1 Kompetenshöjning gällande totalförsvar

Förtroendevalda och tjänstemän i kommunerna behöver ha grundläggande kunskaper om de författningar och arbetssätt som gäller vid höjd beredskap, krigsfara och krig. Det är angeläget att kunskapen om totalförsvaret ökar.

Kommunens uppgift:

- Nyckelpersoner⁶ i kommunens organisation ska genom utbildning ha givits kunskaper om höjd beredskap och totalförsvar.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör genomföra regionala utbildningar och konferenser för att höja kompetensen gällande totalförsvar.
- MSB tillhandahåller generella utbildningar om totalförsvaret. Utbildningarna publiceras på www.msb.se

2.2 Säkerhetsskydd

Med säkerhetsskydd avses skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

Regeringen skriver i propositionen 2020/21:30 Totalförsvarsvaret 2021-2025 följande:

”Säkerhetsskyddet är av grundläggande betydelse för vår förmåga att hantera antagonistiska hot och för att minska sårbarheter på alla nivåer i samhället. Regeringen instämmer med Säkerhetspolisen som i sin redovisning av underlag för den fortsatta inriktningen av det civila försvaret påpekat att ett väl fungerande säkerhetsskyddsarbete är grunden för hela totalförsvaret.”

Arbetet med beredskapsförberedelser inom det civila försvaret skapar behov av ett utökat och stärkt arbete med säkerhetsskydd i kommunerna.

⁵ 2018-2020 med revideringar till och med 2022

⁶ Med nyckelpersoner avses minst kommunstyrelsen och kommunledningen.

Uppgifter enligt lag:

Kommunen ska vidta nödvändiga förberedelser för att i arbetet med beredskapsförberedelser, enligt 3 kap. 1-5§ LEH på ett säkert sätt kunna hantera frågor som är av vikt för Sveriges säkerhet.

Säkerhetsskyddslagens (2018:585) bestämmelser ska tillämpas i erforderlig omfattning.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen ska ha en säkerhetsskyddschef.
- Kommunen ska ha de förutsättningarna som behövs och som följer av säkerhetsskyddslagen för att kunna arbeta med uppgifterna enligt 3 kap. i LEH .

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja kommunens arbete med säkerhetsskydd. Vissa länsstyrelser har även tillsynsuppgifter som en följd av säkerhetsskyddslagen.
- Försvarshögskolan genomför med stöd av Säkerhetspolisen utbildningar avseende säkerhetsskydd.
- Försvarshögskolan tillhandahåller en grundläggande interaktiv utbildning i säkerhetsskydd.
- MSB tillhandahåller en grundläggande interaktiv utbildning i hantering av säkerhetsskyddsklassificerade handlingar.
- MSB tillhandahåller kunskapsstöd om:
 - Riskreducerande åtgärder för lokal avsedd för delgivning av hemliga uppgifter.
 - Hantering av hemliga uppgifter i en fristående dator.

Förtydligande:

Enligt 2 kap. 7 § 1 säkerhetsskyddslagen (2018:585) ska det vid verksamheter som omfattas av lagen finnas en säkerhetsskyddschef, om det inte är uppenbart obehövligt. Enligt denna överenskommelse ska samtliga kommuner ha en säkerhetsskyddschef, då detta är en förutsättning för att kommunerna ska kunna samverka med bland annat länsstyrelsen och Försvarsmakten avseende totalförsvarsfrågor.

2.3 Krigsorganisation och dess bemanning

Uppgifter enligt lag:

Kommuner ska vid höjd beredskap, enligt 7 § lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap, vidta de särskilda åtgärder i fråga om planering och inriktning av verksamheten, tjänstgöring och ledighet för personal samt användning av tillgängliga resurser som är nödvändiga för att de under de rådande förhållandena ska kunna fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret.

Vid högsta beredskap ska kommuner övergå till krigsorganisation enligt 12 § förordningen (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap.

Kommunerna ska, enligt 4 § FEH, ha de planer som behövs för verksamheten under höjd beredskap. Dessa ska innehålla uppgifter om den verksamhet som är avsedd att bedrivas under höjd beredskap. Av planerna ska också framgå krigsorganisationen, den personal som ska tjänstgöra i denna och vad som i övrigt behövs för att kommunen ska kunna höja sin beredskap och bedriva verksamheten under höjd beredskap. Planeringen ska, enligt 5 § FEH, avse såväl beredskapshöjningar efter hand som omedelbart intagande av högsta beredskap.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen ska under 2022 fortsätta arbetet med sin krigsorganisation och dess bemanning.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör genomföra utbildning i metod kring beredskapsplanläggning och krigsorganisation samt stödja kommunen i planeringen.
- MSB tillhandahåller en vägledning för krigsorganisation och krigsplacering i kommun, inklusive planeringsförutsättningar för den planering för det civila försvaret som kommunerna ska genomföra enligt överenskommelsen.

Förtydligande:

Uppgiften ”Krigsorganisation och krigsplacering” har ersatts med ”krigsorganisation och dess bemanning”. Bakgrunden är att många kommuner som arbetat med krigsorganisation har konstaterat att arbetet med krigsplacering är administrativt resurskrävande och ofta kräver en arbetsinsats som inte motsvaras av den statliga ersättningens storlek. Vidare ger krigsplacering baserad på allmän tjänsteplikt inte någon rättslig verkan mot den enskilde, utan detta ska ses som en planeringsåtgärd. SKR och MSB har också noterat att ett stort fokus lagts på uppgiften krigsplacering, och att fokus

i detta skede bör läggas på arbetet med planering av krigsorganisationen. I uppgiften kvarstår alltjämt att påbörja planeringen av krigsorganisationens bemanning och det är viktigt att säkerställa tillgången till nyckelpersonal, men det är upp till kommunen att bedöma om man i detta skede vill krigsplacera sin personal.

3. Övriga uppgifter

3.1 Ledningsansvar

Uppgiften gäller för kommuner i kategori 1. För övriga kommuner är uppgiften frivillig.

Uppgifter enligt lag:

Vid höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen enligt, 3 kap. 2 § LEH, för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen ska bedriva.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen bör under perioden⁷ ha utbildat och övat kommunstyrelsen i uppgiften att under höjd beredskap ansvara för kommunens ledning.
- Kommunen bör inom ramen för den statliga ersättningen medverka i utbildningar och övningar som anordnas av länsstyrelsen och delta i övning anordnad av annan statlig myndighet.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja kommunen bl.a. med övningar och utbildningar för ledning av verksamhet under höjd beredskap.
- Länsstyrelsen ges möjlighet att söka medel från anslag 2:4 Krisberedskap för kommunens förberedelser och deltagande i större övningar där extra ersättning till kommunen är motiverad.
- MSB tillhandahåller *Övningsstöd för kommunstyrelser: höjd beredskap*.

Förtydligande:

Rådgivning och vägledning angående ledningsplatser samt ekonomiskt bidrag för tekniska åtgärder för ledningsplats ingår inte i överenskommelsen, utan hanteras vid behov i en egen process hos MSB.

⁷ 2018-2020 med revideringar till och med 2022

3.2 Geografiskt områdesansvar

Uppgiften gäller för kommuner i kategori 1. För övriga kommuner är uppgiften frivillig.

Många kommuner har ett samverkansorgan för krisberedskap, som används för den förberedande delen av det geografiska områdesansvaret avseende fredstida kriser.

Formerna för hur det geografiska områdesansvaret ska tillämpas vid höjd beredskap kommer att utvecklas under de kommande åren.

Uppgifter enligt lag:

Kommuners geografiska områdesansvar, som regleras i 3 kap. 4 § LEH, innebär att kommunstyrelsen under höjd beredskap ska verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverkan kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen bör informera berörda lokala aktörer om arbetet med beredskapsförberedelser och möjligheter till samverkan på lokal nivå.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja kommunen i utvecklingen av geografiskt områdesansvar under höjd beredskap.

3.3 Rapportering

Uppgiften gäller för kommuner i kategori 1. För övriga kommuner är uppgiften frivillig.

Uppgifter enligt lag:

Kommuner ska under höjd beredskap, enligt 3 kap. 5 § LEH hålla den myndighet som regeringen bestämmer (länsstyrelsen) informerad om beredskapsläget och de övriga förhållanden som har betydelse för det civila försvaret i kommunen.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen bör medverka vid införandet av signalskyddssystemet Signe. Systemet kräver administrativa och tekniska åtgärder. Signe omfattar även en årlig förvaltningsavgift.
- Kommunen bör i samverkan med länsstyrelsen implementera rutiner för rapportering och för lägesbilder.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen tillhandahåller teknisk utrustning och implementeringsstöd för Signe.
- MSB lämnar rådgivning i signalskyddsfrågor. För system Signe ger länsstyrelsen vägledning.
- MSB tillhandahåller webbutbildningen Signalskydd – en introduktion.

Förtydligande:

Kommunen bör medverka vid införandet av Signe, under förutsättning att kommunens kostnader för införande och vidmakthållande ryms inom den statliga ersättningen. Ersättningen får användas för att bekosta den årliga förvaltningsavgiften.

Signalskyddssystemet Signe kan användas i planering och förberedelser, under extraordinära händelser i fred samt under höjd beredskap. För att kunna införa och vidmakthålla systemet krävs en egen signalskyddsorganisation eller deltagande i länsstyrelsens signalskyddsorganisation samt godkända lokaler.

Bilaga 1 – Ersättning

Bilaga 1 omfattas av försvarssekretess (15 kap. 2§ offentlighets- och sekretesslagen 2009:400).

Bilagan har inte reviderats. Versionen för perioden 2018-2020 gäller även för 2022.

Bilaga 2 - Uppföljning

Uppföljningen ska ske gentemot de uppgifter som kommunerna har enligt LEH och särskilt de prioriterade uppgifter som anges i denna överenskommelse. För kommuner i kategori 1 ska även genomförandet av övriga uppgifter i denna överenskommelse följas upp.

Uppgifterna om säkerhetsskydd ska inte följas upp inom ramen för uppföljning av LEH, då uppgifterna omfattas av tillsyn enligt säkerhetsskyddslagen.

Uppföljning av kommunens arbete med civilt försvar bör samordnas med uppföljning av *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap*.

Hela ersättningen ska användas till uppgifterna i denna överenskommelse. Det är möjligt att inom överenskommelsens period spara en större del av ersättningen till kommande år i syfte att genomföra denna överenskommelses uppgifter. Kommunen ska då ha en plan för hur ersättningen ska användas kommande år. I enlighet med de principer som gäller för när ersättningen kan reduceras eller falla bort, kan MSB besluta om en lägre ersättning för en kommun som inte har en plan för hur oförbrukade medel ska användas.

Sparad ersättning från perioden 2018-2022 och som inte har förbrukats vid utgången av 2022 får sparas och användas till och med utgången av 2023. Om ersättning från perioden finns kvar vid utgången av 2023 ska den återbetalas till MSB.

MSB tillhandahåller:

- Direkt avsett för kommunerna: Anvisningar för användning av statlig ersättning för kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar
- För kännedom till kommunerna: Vägledning för länsstyrelsens arbete med att följa upp och stödja kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar
- För kännedom till kommunerna: Gemensamma bedömningskriterier för länsstyrelsernas arbete med att följa upp och stödja kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar

Principer för när ersättningen kan reduceras eller falla bort

Länsstyrelsen ska uppmärksamma kommunen på de brister som identifierats i uppföljningsarbetet. Kommunen ska med stöd av länsstyrelsen upprätta en åtgärdsplan för hur bristerna ska hanteras.

Länsstyrelsen kan i enlighet med FEH föreslå för MSB att en del av ersättningen ska reduceras eller falla bort. MSB fattar beslut om reducerad ersättning utifrån länsstyrelsens rapportering. Hur mycket som ska reduceras

eller falla bort avgörs från fall till fall. Reduktion av den ersättning som kommunen får för utförandet av uppgifter enligt LEH ska ske i proportion till hur stor del av arbetet som utförts.

Följande principer ligger till grund för beslutet om att en del av ersättningen för uppgifterna ska reduceras eller falla bort:

- om en kommun inte påbörjat arbetet med de prioriterade uppgifterna i denna överenskommelse
- om ersättningen finansierar annan verksamhet än den som är beskriven som ersättningsgill i lagen eller denna överenskommelse
- om en kommun 12 månader efter periodens slut⁸ har oförbrukade medel ska dessa återbetalas

MSB:s beslut om reducerad ersättning kan överklagas i enlighet med 8 kap. 1 § LEH. För formerna för överklagande samt fastställande och beräkning av överklagandetid hänvisas till förvaltningslagen (2017:900).

⁸ 2018-2022

Rapport 2018:28

Länsstyrelsen
Stockholm

Strategi för utveckling av det civila försvaret i Stockholms län 2019–2020

Illustration omslag: Christina Fagergren/PetraMy Börjesson och Mostphotos

Rapport 2018:8 Länsstyrelsen Stockholms rapportserie

Utgivningsår: 2019

ISBN: 978-91-7281-866-2

Länsstyrelsen i Stockholm

Telefon: 010-223 10 00

Förord

I december 2015 fattade regeringen beslut om att Sverige ska återuppta planeringen av totalförsvaret. Totalförsvaret består av det militära försvaret och det civila försvaret. Målen för det civila försvaret är att värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och att ge stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap.

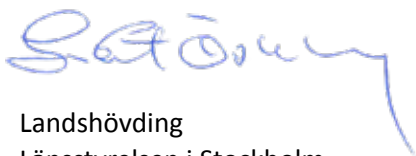
Stockholms län är har ungefär en femtedel av landets befolkning. Här finns huvudstaden med riksdag, regering och kungahus. Flertalet viktiga myndigheter är placerade i länet och här har Försvarsmakten sitt högkvarter. Inloppen till Mälaren går genom länet och Stockholm är en central nod för landets järnvägar. Detta är bara några exempel på Stockholms läns speciella roll i totalförvarsplaneringen. De utmaningar som vi kan komma att ställas inför gör att det är särskilt viktigt för oss i länet att ligga i framkant när det gäller återuppbyggnaden av det civila försvaret.

Länsstyrelsen är högsta civila totalförvarsmyndighet i länet och ska leda och samordna uppbyggnaden av det civila försvaret utifrån de inriktningar som finns på nationell nivå. Länsstyrelsen ska också stödja länets kommuner och regionen i deras utveckling. Länsstyrelsen har tagit fram denna utvecklingsstrategi för att förtydliga för länets aktörer vilka funktioner och förmågor som måste byggas upp för att varje part ska kunna delta i uppbyggnaden av det civila försvaret i enlighet med regeringens beslut.

Strategin omfattar nuvarande försvarspolitiska beslut fram till 2020 och är därför konkret och aktivitetsbaserad. Den är väl avstämd med de överenskommelser om statlig ersättning för civilt försvar som under året slutits mellan MSB och Sveriges kommuner och landsting (SKL).

Jag ser fram emot ett givande och aktivt samarbete.

Sven-Erik Österberg

Landshövding
Länsstyrelsen i Stockholm

Innehåll

En plan för stärkt beredskap i Stockholms län 7

Inledning.....	7
Syfte	8
Målgrupp	8
Länsstyrelsens uppdrag och mandat	8

Kunskapsöversikt:

nationell planering på området 10

Regeringsbeslut om återupptagen totalförsvarsplanering	10
Nationell grundsyn och högre regional grundsyn	10
Överenskommelser mellan MSB och SKL	10
Precisering av dimensioneringsgrunder.....	11
Regionala och lokala planeringsunderlag.....	11
Områden med otydliga förutsättningar	11

Inriktande faktorer vid återuppbyggnad av det civila försvaret 12

Krisberedskap	12
Dimensionering för uthållighet	13
Mänskliga rättigheter och jämställdhet.....	14
Målen för det civila försvaret	15

Aktiviteter för perioden 2019–2020 16

Grundläggande förutsättningar	16
Värna civilbefolkningen	19
Säkerställa viktiga samhällsfunktioner.....	21
Bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.....	23
Uppföljning	24

1

En plan för stärkt beredskap i Stockholms län

Inledning

I december 2015 fattade regeringen beslut om att återuppta totalförsvarsplaneringen i landet. Beslutet fattades mot bakgrund av det försämrade säkerhetspolitiska omvärldsläget. För att återuppbygga ett funktionellt civilt försvar krävs att myndigheter, kommuner, landsting och regioner, privata aktörer och frivilligorganisationer deltar i arbetet.

Länsstyrelsen är högsta civila totalförsvarsmyndighet inom länet och är ansvarig för att leda, inrikta och samordna arbetet med civilt försvar. Länsstyrelsen är regeringens ombud i länet och ska förverkliga den nationella politiken och samtidigt ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Mot bakgrund av detta har Länsstyrelsen tagit fram denna strategi för utveckling det civila försvaret i Stockholms län 2019 – 2020. I strategin anger Länsstyrelsen vad myndigheten förväntar sig av främst kommunernas och Region Stockholms deltagande i utvecklingen av det civila försvaret i Stockholms län.

Strategin har tagits fram och beslutats av Länsstyrelsen. Länsstyrelsen har under arbetets gång genomfört dialogseminarier med, och inhämtat synpunkter från, Mellersta militärregionen och länets kommuner, Region Stockholm, räddningstjänstförbund och berörda myndigheter.

Avsikten med denna strategi är att:

- *skapa förutsättningar för arbetet med krisberedskap och civilt försvar*
- *peka ut aktiviteter som Länsstyrelsen ser är prioriterade att kommuner och Region Stockholm genomför*
- *beskriva hur Länsstyrelsen kommer att stötta kommunerna och Region Stockholm i arbetet*

Syfte

Planering av det civila försvaret är en angelägenhet för alla aktörer i samhället. Samtliga aktörer bör genomföra egna analyser för att säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas i syfte att säkra robusthet i samhällsviktiga system samt säkerställa totalförsvarsförmågan.

Denna strategi baseras i stora delar på de överenskommelser mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och landsting (SKL) om krisberedskap och civilt försvar som tagits fram, eftersom Länsstyrelsen ser att dessa för närvarande är de mest konkreta regleringarna av kommunernas och Region Stockholms (tidigare Landstinget i Stockholms län) arbete på området.

Målgrupp

Målgruppen för strategin är i första hand länets kommuner och Region Stockholm. Avsikten är att ge en inriktning för arbetet med det civila försvaret och hur detta kan bygga på befintlig krisberedskap. Därutöver är målgruppen centrala myndigheter, frivilligorganisationer och andra aktörer inom totalförsvaret.

Länsstyrelsens uppdrag och mandat

Baserat på de två grundsyner som nämns nedan har Länsstyrelsen i Stockholm arbetat fram denna strategi för länets arbete med civilt försvar under perioden 2019–2020. En ny strategi kommer under 2020 att fastställas baserat på nästa försvarsinriktningsbeslut som gäller för perioden 2021–2025 och avsikten är att den ska tas fram i samråd med länets aktörer. Länsstyrelsen ser denna strategi som ett sätt att uppfylla lagkravet att *verka för att den verksamhet som berörda aktörer bedriver inom länet avseende krisberedskap bidrar till att en grundläggande förmåga till civilt försvar uppnås*¹.

Vid höjd beredskap ska Länsstyrelsen som högsta civila totalförsvarsmyndighet inom länet verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås. Länsstyrelsen ska särskilt:

1. samordna de civila försvarsåtgärderna,
2. verka för att sådan verksamhet hos civila myndigheter och andra civila organ som har betydelse för försvarsansträngningarna bedrivs med en enhetlig inriktning,
3. i samråd med Försvarsmakten verka för att det civila och det militära försvaret samordnas, och
4. verka för att länets tillgångar fördelas och utnyttjas så att försvarsansträngningarna främjas

För att kunna uppfylla detta lagkrav är det av största vikt att förmåga till detta byggs upp i fredstid, även om paragrafen i sig aktiveras först vid höjd beredskap. Vidare så ser Länsstyrelsen att strategin fungerar som ett stöd för kommunerna och Region Stockholm

¹ 4 § Förordning (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap

att uppfylla sina grundläggande åtaganden enligt gällande lagar och förordningar om civilt försvar och höjd beredskap. Enligt LEH 3 kap §1 ska kommuner och landsting vidta de åtgärder som krävs för verksamheten under höjd beredskap (beredskapsförberedelser).

Länsstyrelsen kommer under perioden 2019–2020 att bedriva ett omfattande arbete med att stötta länets aktörer inom områdena krisberedskap och civilt försvar. En del av detta stöd definieras i de överenskommelser som slutits mellan MSB och SKL och de består till exempel av utbildningsinsatser, samordning av arbetet inom länet, planering av åtgärder och metodstöd.

Prioriterade aktiviteter för Länsstyrelsen under perioden, utöver de stödaktiviteter som listas längre fram i strategin, är följande:

- a) Samordna**
Länsstyrelsen ska samordna kommuner, Region Stockholm och övriga aktörers planering av det civila försvaret.
- b) Synkronisera civilt och militärt**
Länsstyrelsen ansvarar för att tillsammans med Försvarsmakten synkronisera planeringen av civilt och militärt försvar inom totalförsvaret.
- c) Synkronisera med nationell planering**
Länsstyrelsen ansvarar för att synkronisera länets planering med nationell planering.
- d) Regional strategi för vattenförsörjning**
Länsstyrelsen ska leda arbetet med att ta fram regional försörjningsstrategi för vattenförsörjning.
- e) Försörjningsstrategi för drivmedel**
Länsstyrelsen ska leda arbetet med att ta fram regional försörjningsstrategi för drivmedel.

2

Kunskapsöversikt: nationell planering på området

Regeringsbeslut om återupptagen totalförvarsplanering

I december 2015 fattade regeringen beslut om att återuppta uppbyggnaden av totalförsvaret.² Sedan dess har statliga aktörer bedrivit en aktiv planering inom området och regeringen har givit flera uppdrag till bevakningsansvariga myndigheter med syftet att stärka landets totalförsvaret. Ett antal statliga utredningar³ har också startats som syftar till att klargöra planeringsförutsättningar för ett modernt totalförsvaret.

Nationell grundsyn och högre regional grundsyn

MSB och Försvarsmakten presenterade den 10 juni 2016 rapporten "Sverige kommer att möta utmaningarna: Gemensamma grunder (grundsyn) för en sammanhängande planering för totalförsvaret" som skapade inriktning för planering av totalförsvaret. I april 2018 fastställde Mellersta Militärregionen och de sju länsstyrelser som ingår i militärregionen "Högre regional grundsyn för militärregion mitt".

Överenskommelser mellan MSB och SKL

Det finns tre överenskommelser mellan MSB och SKL som reglerar kommunernas respektive landstingens uppgifter och ersättning för arbetet med krisberedskap och civilt försvar⁴. Den regionala strategin utgår i stora delar från de prioriterade uppgifter som fastslås i dessa överenskommelser, med ambitionen att anpassa och tydliggöra dem utifrån Stockholms regionala förutsättningar. Det är dock viktigt att understryka att kommunernas och landstingens uppdrag och skyldigheter inom det civila försvaret är avsevärt mer långtgående och omfattande än vad som ryms inom överenskommelsen om statlig ersättning. Dessa uppdrag styrs genom ett antal lagar och förordningar.⁵

Överenskommelserna delar upp kommunerna och landstingen i två kategorier: i kategori 1 återfinns kommuner och landsting i eller i anslutning till militärstrategiskt viktiga geografiska områden i händelse av en säkerhetspolitisk kris eller krig. Övriga kommuner och landsting tillhör kategori 2. De som hör till kategori 1 får en högre ersättning och ska enligt

² Regeringsbeslut II:16, 2015-12-10

³ T.ex. Ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar (Dir. 2018:79), En ny myndighet för psykologiskt försvar (Dir. 2018:80) och Näringslivets roll inom totalförsvaret samt försörjningstrygghet i fråga om försvarsmateriel (Dir.2018:64)

⁴ Dnr MSB 2018-09779 SKL 18/03101 ; SKL 18/01807 MSB 2018-05681 och; SKL 18/02653 MSB 2018-05682

⁵ Till exempel Säkerhetsskyddslag (1996:627), Skyddslag (2010:305) och Förordning (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap.

överenskommelsen hålla ett högre tempo i arbetet med beredskapsförberedelser utifrån de prioriterade uppgifterna. Därför kommer Länsstyrelsen i strategin att särskilt peka ut vilka förväntningar som finns på dessa aktörer.

Precisering av dimensioneringsgrunder

MSB har, gemensamt med Försvarmakten, ett regleringsbrevsuppdrag som är att precisera de dimensionerande utgångspunkterna för planering av det civila försvaret. Detta ska fungera som stöd till bevakningsansvariga myndigheter och andra aktörer.

Regionala och lokala planeringsunderlag

Under 2019 planerar Försvarmakten att börja dela information om sina planeringsförutsättningar för höjd beredskap och väpnat angrepp på regional nivå och i viss mån till kommuner för den lokala nivån. För att detta ska komma regionen och kommunerna till del så behöver förutsättningar finnas hos respektive aktör att hantera uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och som rör rikets säkerhet, så kallat hemliga uppgifter. Respektive aktör bör kunna hantera hemliga uppgifter upp till Försvarmaktens informationsklass Hemlig/Secret.⁶

Områden med otydliga förutsättningar

Det finns i dagsläget ett antal områden som berör civilt försvar som Länsstyrelsen bedömer behöver få styrning från nationellt håll och där en sådan styrning saknas. Exempel på sådana områden är befolkningsskydd, där det inte finns en inriktning från MSB eller regeringen avseende skyddsrum.

Ett annat sådant område är definition av termen "skyddad ledningsplats", det vill säga hur aktörerna ska dimensionera nya eller befintliga ledningsplatser för att dessa ska ha ett adekvat skydd.

Information om hur totalförsvarsövning 2020 kommer att genomföras och dess innehåll är i dagsläget inte helt klarlagt. Ytterligare en oklarhet som är av betydande slag är hur försörjning och ransonering av nödvändiga varor ska säkras och kopplat till detta, på vilka sätt näringslivet ska delta i planeringen för höjd beredskap. En utredning är tillsatt på området.

Ett annat område där ansvarsförhållanden inom det civila försvaret behöver klaras ut är det mellan kommuner och räddningstjänstförbunden i länet. Räddningstjänst under höjd beredskap är ett område som innehåller ett avsevärt bredare ansvar än normalt.

⁶ Kommer i den kommande säkerhetsskyddslagen benämnas som säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen hemlig.

3

Inriktande faktorer vid återuppbyggnad av det civila försvaret

Lagen stipulerar att under högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som då ska bedrivas.⁷ Totalförsvaret består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar). I den nationella grundsynen slås fast att civilt försvar är i grunden hela samhällets inneboende robusthet, motståndskraft och förmåga att hantera ett väpnat angrepp.

I den nationella säkerhetsstrategin fastslår regeringen att målen för vår säkerhet är att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet, samt förmågan att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. En förutsättning för att kunna uppnå dessa mål är att vårt lands politiska oberoende och självständighet säkras samt att vår territoriella integritet kan upprätthållas.

Länsstyrelsen har identifierat ett antal faktorer som kan ge aktörerna inriktning i sitt arbete med civilt försvar. Dessa faktorer definierar hur arbetet med civilt försvar ska passas in med etablerade krisberedskapsprocesser, vilken uthållighet som är aktuell att ta hänsyn till i sin planering, mänskliga rättigheter och jämställdhet samt målen för det civila försvaret.

Krisberedskap

Sedan mitten av 90-talet har Sverige inte bedrivit någon totalförvarsplanering av den typ som präglade kalla krigets dagar. Däremot har samhällets förmåga att hantera fredstida kriser och samhällsstörningar utvecklats. Nuvarande försvarspolitik inriktning utgår från att förmågan att hantera kriser i samhället i fredstid också ska ge en grundläggande förmåga att hantera krigssituationer. Strukturer och processer som används inom krisberedskapen bör så långt möjligt även användas i planeringen av det civila försvaret.⁸

Ofta återkommer användandet av begreppet "gråzon" eller "hybridkrigföring". Detta kan förstås som ett tillstånd mellan fred och krig, där en angripare genomför ett antal antagonistiska aktiviteter med avsikten att dessa inte ska uppfattas som krigföring. Detta ställer stora krav på krisberedskapen då påfrestningarna kan vara stora men utan att beredskapen höjs, vilket medför att man inte kan nyttja det civila försvarets särskilda regelverk.

⁷ Lag (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap, 1§

⁸ Prop. 2014/15:109, s. 105

Det finns vissa skillnader mellan krisberedskap och civilt försvar. Civilt försvar medför ett skyddsbehov som inte normalt sett återfinns inom krisberedskapen, bestående av till exempel skyddsrum med mera. Därutöver kan regeringen vid hot om krigsfara eller om det råder krig i vårt närområde fatta beslut om att det råder höjd beredskap, vilket innebär att lagar som är vilande i fredstid träder i kraft och att samhället ställs om för att landet ska kunna fungera i krig. Vidare så kan möjligheterna att få stöd från andra samhällsaktörer, regioner eller länder vara försämrade, därför att störningarna kan vara spridda över större delar av landet och drabba fler. Därför måste kommuner, landsting, regioner och centrala myndigheter planera för att bygga upp förmågan att under en tid klara att upprätthålla nödvändiga funktioner på egen hand och med de resurser som finns på plats i den egna organisationen. Dessutom tillkommer uppgifter i form av att stödja Försvarsmakten. Den enskilde invånaren behöver på motsvarande sätt bygga upp en bättre förmåga att klara sig vid störningar under en tid utan stöd från samhället.

Länsstyrelsens inriktning är att det arbete som bedrivs inom krisberedskap, till exempel risk- och sårbarhetsanalyser, styrel samt utbildnings- och övningsinsatser, ska följa en gemensam systematik och att det inom denna systematik också finns utrymme för att införliva arbetet med civilt försvar.

Kunskap om samhällsviktig verksamhet utgör en grund för krisberedskapen. Skydd av samhällsviktig verksamhet handlar om att säkerställa en förmåga att förebygga, hantera och återhämta sig från allvarliga störningar hos de verksamheter och funktioner som är av betydelse för målen för vår säkerhet. Kunskap om samhällsviktig verksamhet på konkret nivå, tillsammans med kompletterande ingångsvärden, ger också möjlighet att göra en mer grundlig beredskapsplanläggning avseende till exempel krigsorganisation, verksamhetsplaner, utrymning och inkvartering, resursprioriteringar, planering för samarbete mellan aktörer och möjlighet att fatta beslut om investeringar (t.ex. reservkraft).

Dimensionering för uthållighet

För att kunna bedriva ett gott arbete med krisberedskap och civilt försvar måste det finnas faktorer att basera respektive dimensionera analyser och åtgärder utifrån. En sådan faktor är tid. Försvarsplaneringen utgår ifrån att mobilisering av Försvarsmaktens resurser tar ungefär sju dagar. Vid ett väpnat angrepp utgår försvarsplaneringen ifrån att Sverige behöver planera för att kunna hantera en säkerhetspolitisk kris under tre månader⁹, vilket innebär svåra störningar, gråzonsproblematik och krigshandlingar på svensk mark.

Länsstyrelsens inriktning är att målbilden för all verksamhet som ska bedrivas under höjd beredskap och krig därför behöver vara att ha beredskap för att klara av att bedriva sin verksamhet helt avskärmat under sju dygn, det vill säga utan inkommande leveranser och utan tillgång till vanliga tjänster såsom telekommunikationer, el och andra system. Därefter att klara av att bedriva sin verksamhet på en skälig nivå under allvarligt störda förhållanden under en period om tre månader.

Att uppnå detta kommer att ta lång tid, kräva mycket resurser och svåra prioriteringar. Det finns därför inte förväntningar på att detta ska vara uppnått inom en snar framtid. Däremot har Länsstyrelsen förväntningar på att dessa tidsförhållanden ska vara dimensionerande i

⁹ Motståndskraft s. 76

samtliga aktörers beredskapsförberedande arbete från och med nu. Med detta avses såväl ordinarie krisberedskapsarbete som civilt försvar.

Mänskliga rättigheter och jämställdhet

De absoluta mänskliga rättigheterna är lika giltiga i krig som i fred. Mänskliga rättigheter reglerar i första hand förhållandet mellan statsmakten och enskilda individer. De utgör en begränsning av statens makt över individen och slår fast specifika rättigheter för individer och specifika skyldigheter gentemot individer. Skyddet för mänskliga rättigheter syftar till att utan diskriminering upprätthålla individens inneboende rätt till liv och finna lösningar som uppfyller de berördas personliga och sociala säkerhet och rätt till en skälig levnadsstandard. Alla kategorier av invånare kan komma att beröras av samhällsstörningar eller vid väpnat angrepp. Det är därför viktigt att arbeta med en inkluderande syn på invånarna och i vissa sammanhang kan det vara motiverat att göra en målgruppsanalys utifrån exv. de berördas språkkunskaper, funktionsnedsättning, kön, ålder och hemvist (glesbygd eller tätort).

I den nationella grundsynen slår MSB och Försvarsmakten fast att "genderperspektivet och barnperspektivet ska vara en integrerad del i all totalförsvarsplanering". Avseende totalförsvarsfrågor så kan det konstateras att det har skett en del utveckling på jämställdhetsområdet sedan 80-talet när dessa frågor var på agendan senast. En sådan skillnad är till exempel att lagen om totalförsvarspåbudsplikt gäller lika för både kvinnor och män efter riksdagsbeslutet 2010. 2017 fattades beslut som innebär att värnplikten inte längre är vilande utan ska återupptas. Från och med 2018 kallas således både kvinnor och män till mönstring och har samma skyldighet att fullgöra värnplikt.

I dag är fler barn inskrivna i förskola och fler kvinnor är förvärvsarbetande, vilket är exempel på faktorer som behöver tas med i beräkningarna när arbetet med planering för civilt försvar tar fart. Det kan ställa nya krav på aktörernas krigsorganisationer (t.ex. avseende behovet av barnomsorg) eller skapa oväntade konsekvenser för krigsplaceringarnas tillförlitlighet (t.ex. om båda vårdnadshavarna i en familj är krigsplacerade).

Länsstyrelsens inriktning är att olika gruppers behov, förutsättningar och inflytande tas i beaktande vid alla aktörers planering och arbete med civilt försvar. Det kan innebära att aktörerna till exempel behöver göra en barnkonsekvensanalys av befolkningsskyddets innebörd, eller att exv. jämställdhets- eller människorättspolitiska mål integreras i kommuners och Region Stockholms planering för vård och omsorg i krig.

Målen för det civila försvaret

Målen för det civila försvaret är följande¹⁰ :

1. *Att värna civilbefolkningen*
2. *Att säkerställa samhällsviktiga funktioner*
3. *Att bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld*

Länsstyrelsens inriktning är att arbetet i Stockholms län inledningsvis bör ha fokus på mål 2, då detta i stor utsträckning baseras på det krisberedskapsarbete som redan bedrivs i länet och som ska fortsätta bedrivas framöver med vissa tillägg. Därefter är det förmågor kopplat till mål 1 som är prioriterat. Avseende mål 3 så har särskilt Region Stockholm en viktig roll att stödja Försvarsmakten med sjukvård vid höjd beredskap och krig. För kommuner och andra aktörer är Försvarsmaktens behov av stöd ännu inte klarlagda, och av den anledningen kommer aktiviteter knutna till detta mål främst att handla om att säkerställa ett fungerande samhälle, vilket görs i första hand genom de två tidigare nämnda målen.

10 Prop. 2014/15:109

4

Aktiviteter för perioden 2019–2020

För att kunna arbeta med ovanstående mål för det civila försvaret på ett effektivt och säkert sätt har Länsstyrelsen identifierat ett antal aktiviteter som stödjer detta arbete. Samtliga prioriterade uppgifter som ingår i överenskommelsen om kommunernas respektive landstingens arbete med civilt försvar återfinns i aktivitetslistan nedan. Därutöver tillkommer ett antal aktiviteter som antingen syftar till att precisera delar av uppgifterna i överenskommelsen, tydliggöra vad landstingen och kommuner i kategori 1 bör genomföra utöver övriga uppgifter eller knyter an till uppgifter inom ramen för krisberedskapsarbetet som är relevant ur ett civilt försvarsperspektiv.

För samtliga aktiviteter som anges specificeras också vilket stöd Länsstyrelsen och MSB planerar att tillhandahålla.

Grundläggande förutsättningar

För att kunna arbeta systematiskt och säkert med civilt försvar nu och i framtiden behöver ett antal grundläggande förutsättningar komma på plats. Förtroendevalda och tjänstemän i kommunerna och Region Stockholm behöver ha grundläggande kunskaper om de författningar och arbetssätt som gäller vid höjd beredskap, krigsfara och krig. Det svenska krisberedskapssystemet bygger på samverkan och för att kunna samverka är informationsdelning nödvändig. När våra krisberedskapsstrukturer ska dimensioneras för att också hantera civilt försvar så är det av stor vikt att informationsdelningen kan fortsätta och att detta kan ske under säkra former, i förtroende mellan aktörer. Därför behöver kunskapen om både informationssäkerhet och säkerhetsskydd höjas. Säkerhetsskydd har bäring på uppgifter som rör rikets säkerhet medan informationssäkerhet omfattar ett bredare spektrum av lagar. Respektive aktör behöver ha förutsättningar på plats för att på ett säkert sätt kunna hantera hemliga uppgifter.

1)

Kompetenshöjning gällande totalförsvaret

Kommun- och regionsstyrelsen och tjänstemannaledningen ska ha kunskap om ansvar, uppgifter, arbetssätt och mandat för egen organisation avseende höjd beredskap och totalförsvaret och bör vid 2020 kunna testa dessa kunskaper vid TFÖ.

Kommun- och regionsstyrelsen och tjänstemannaledningen ska ha kännedom om ansvar, uppgifter, arbetssätt och mandat för närmast samverkande organisationer avseende höjd beredskap och totalförsvaret.

Kommunerna och Region Stockholm behöver ha förutsättningar för att medverka vid införandet av tilldelat tekniskt system ¹¹ för informationsutbyte.¹²

– Under 2018 och 2019 kommer Länsstyrelsen att anordna utbildnings- och informationsdagar om civilt försvar för politisk nivå, chefsnivå och handläggarnivå.

– Under 2019 kommer Länsstyrelsen att genomföra utbildningar i informationssäkerhet och i det tekniska system som implementeras i länet för säkra kommunikationer.

¹¹ Avser det länsstyrelsegemensamma projektet "Säkra kommunikationer" som syftar till stärkta arbetsformer, inklusive utrustning och tekniska system, för samverkan som möter de höga krav på sekretess och robusthet som ställs vid höjd beredskap.

¹² Enligt överenskommelsen ska detta ske under förutsättning att det inte medför några större kostnader för kommunerna och landstinget.

2)

Stärkt säkerhetsskydd

Samtliga kommuner och Region Stockholm ska ha en säkerhetsskyddschef.

Kommunerna och Region Stockholm ska under 2019–2020 etablera en process för säkerhetsskyddsanalys samt analysera prioriterade delar av kommunens verksamhet.

Kommunerna och Region Stockholm ska ha rutiner (t.ex. om hantering och arkivering) och utrustning (t.ex. säkerhetsskåp) som uppfyller kraven i gällande säkerhetsskyddslagstiftning, för att kunna hantera uppgifter som omfattas av sekretess och som rör rikets säkerhet.¹³

Samtliga kommuner, Region Stockholm och övriga aktörer behöver ha medarbetare som är placerade i säkerhetsklass 2 för att kunna ta del av Försvarmaktens planeringsunderlag.

Kommunerna i kategori 1 ska enligt överenskommelsen hålla en högre takt i sitt arbete och bör därför kunna hantera hemliga uppgifter upp till Försvarmaktens informationsklass Hemlig/Secret¹⁴. Detta gäller även Region Stockholm.

– Länsstyrelsen kommer under perioden att stötta länets aktörer med utbildning, rådgivning och exempel på utformning av interna rutiner.

¹³ En ny säkerhetsskyddslag väntas träda i kraft 1 april 2019, där termen "rikets säkerhet" byts mot termen "Sveriges säkerhet".

¹⁴ Kommer i den kommande säkerhetsskyddslagen benämnas som säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen hemlig.

Värna civilbefolkningen

Att värna civilbefolkningen är en central uppgift för det civila försvaret. Att kunna skydda civilbefolkningen vid ett väpnat angrepp är, utöver att värna människors liv och hälsa, också viktigt för totalförsvarets trovärdighet och för invånarnas försvarsvilja. Innebörden kan tolkas som att mildra konsekvenser av ett väpnat angrepp för civilbefolkningens liv och hälsa, såväl fysiskt som psykiskt ¹⁵. Viktiga delar av befolkningsskydd är skyddsrum, utrymning, inkvartering och alarmering. Flera av dessa delar saknar statlig inriktning i dagsläget och de förmågor som Länsstyrelsen ser är prioriterade att jobba med är kommunikation med allmänheten och att ha möjlighet att tillhandahålla grundläggande stöd till invånarna i form av trygghets- och informationspunkter (kallas även värmestugor etc.).

3) *Förmåga att kommunicera samordnat med allmänheten inför och vid höjd beredskap*

Samtliga aktörer inom det civila försvaret bör ha en dokumenterad plan för hur man ska kommunicera med allmänheten när ordinarie kanaler inte fungerar. Planen bör innehålla t.ex. mål, ansvar, budskap, kanaler, målgruppsanalyser och reservlösningar.

Samtliga kommuner bör genomföra aktiviteter som syftar till att höja invånarnas kunskap om beredskap, till exempel i samband med den årliga krisberedskapsveckan.

Samtliga kommuner bör bedriva kunskapshöjande insatser riktat till invånare om VMA, flyglarm och beredskapslarm (lämpligen inför krisberedskapsvecka 2020, som sannolikt kommer att ha sådan inriktning inför TFÖ 2020).

– Länsstyrelsen kommer att inom ramen för Samverkan Stockholmsregionen driva och samordna arbetet med att ta fram en strategi för informationsdelning till invånarna när ordinarie kanaler inte fungerar.

– Länsstyrelsen planerar inom ramen för Samverkan Stockholmsregionen för att stödja och samordna aktörernas aktiviteter i samband med krisberedskapsveckan 2020.

¹⁵ FOI 2017, Värna civilbefolkningen – en litteraturstudie med fokus på hot, sårbarheter, förmågor, resiliens, konsekvenser och åtgärder. FOI-R--4437--SE

4)

Trygghets- och informationspunkter för invånare

Samtliga kommuner bör vid utgången av 2020 ha skaffat sig förutsättningar för att kunna upprätta ändamålsenliga trygghets- och informationspunkter dit invånare kan bege sig vid samhällsstörningar för att få information, kunna ladda telefoner, få värme och mat. De bör finnas, eller kunna upprättas, på geografiskt spridda områden i kommunen. Vidare bör behovsanalyser för detta göras utifrån olika målgruppsperspektiv (se avsnittet Mänskliga rättigheter och jämställdhet).

– Länsstyrelsen tar i samverkan med berörda aktörer fram ett stöd för utveckling av trygghetspunkter i länet.

Säkerställa viktiga samhällsfunktioner

Länsstyrelsen leder ett långsiktigt och systematiskt arbete för att stödja och samordna arbetet med att identifiera och analysera samhällsviktig verksamhet i länet. I detta arbete bör Region Stockholm, kommunerna och övriga berörda myndigheter delta och avrapportering av genomfört arbete bör ske i respektive aktörs risk- och sårbarhetsanalys. Resultatet kommer att kunna fungera som underlag för aktörernas planering för sina uppgifter inom totalförsvaret avseende krigsorganisation och krigsplaceringar. De samhällsviktiga sektorer som är fokus för arbetet under 2019–2020 är livsmedel (projekt för nödvattenplanering bedrivs separat), ledningsfunktioner (offentlig förvaltning), delar av hälso- och sjukvård samt omsorg samt kommunalteknisk försörjning.

5)

Kunna bedriva samhällsviktig verksamhet vid kris

Alla kommuner och Region Stockholm ska¹⁶ identifiera och dokumentera vilken samhällsviktig verksamhet som bedrivs i den egna organisationen för ovan angivna sektorer. För kommuner gäller detta även för det geografiska området.

Samtliga aktörer inom totalförsvaret bör analysera sitt behov av frivilligresurser i sin respektive verksamhet.

– Länsstyrelsen tillhandahåller metod och mallar för identifiering av samhällsviktig verksamhet, och kommer att anordna kunskapshöjande seminarier och gemensamma workshops för respektive sektor för att hjälpa aktörerna att komma igång med sin identifiering.

– Länsstyrelsen planerar därutöver att stötta aktörerna med samordning av kunskapshöjning och behovsinventering kopplat till frivilligresurser.

¹⁶ MSBFS 2015:5 föreskrifter och allmänna råd om kommuners risk- och sårbarhetsanalyser, MSBFS 2015:4 föreskrifter och allmänna råd om landstings risk- och sårbarhetsanalyser

6)

Kunna bedriva samhällsviktig verksamhet vid höjd beredskap och krig

Samtliga kommuner och Region Stockholm bör ha förmåga i olika nivåer att utöva samverkan och ledning under störda förhållanden inklusive förmåga att dela information med robusthet (olika system/vägar) och sekretess (olika nivåer). Vid utgången av 2020 bör kommuner i kategori 1 och Region Stockholm ha detta på plats och övriga bör ha grundläggande rutiner för detta.

Samtliga kommuner och Region Stockholm bör vid utgången av 2020 ha upprättat planer för sin krigsorganisation¹⁷ avseende verksamhetsområdena ledningsförmåga, livsmedel, prioriterade delar av hälso- och sjukvård samt omsorg (i detta ingår inte barnomsorg och utbildningsverksamhet) och kommunalteknisk försörjning.

Kommuner i kategori 1 ska enligt överenskommelsen hålla en högre takt i sitt arbete och ska därför vid utgången av 2020 ha krigsplacerat de personer i sin organisation som har nyckelfunktioner vid höjd beredskap. Detta gäller även Region Stockholm.

– Länsstyrelsen kommer att stödja med utbildning och rådgivning.

– MSB kommer under 2019 att färdigställa en vägledning för kommuners och landstings krigsorganisation- och placering.

¹⁷ Avser planer för vilken verksamhet som ska bedrivas, som inte ska bedrivas och som tillkommer vid höjd beredskap och krig.

Bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld

Förutom att stötta Försvarsmakten genom att värna civilbefolkningen och att säkerställa samhällsviktiga funktioner så finns det ytterligare stödbehov från det civila samhället. Det kan röra sig om resurser och tjänster inom transport och logistik, försörjning av livsmedel, drivmedel, elektricitet och telekommunikation samt sjukvård. En stor del i de kommande årens arbete med totalförsvaret är att främja civil-militär samverkan så att båda sidor får en ökad förståelse för varandras förutsättningar och behov. En aktivitet som främjar denna samverkan är Totalförvarsövning 2020.

Länsstyrelsen gör därför bedömningen att det är lämpligt att samtliga kommuner i länet och Region Stockholm deltar i denna övning. Bedömningen görs på grunderna att aktörerna nyligen framgångsrikt har genomfört samverkansövning Markus och därmed har en mognadsgrad som medger ytterligare övning på området. Därutöver är Stockholmsregionen utpekad som ett militärstrategiskt viktigt område, vilket innebär att vi har ett behov och eget intresse av att ligga i framkant när det gäller civilt försvar. Bedömningen är också att aktiviteterna som ingår i TFÖ 2020 väl passar in med övriga planer och därför blir ett naturligt inslag under perioden 2019–2020. Samverkan Stockholmsregionens chefsgrupp har fattat ett inriktande beslut om att SSR:s parter ska delta i övningen.

7)

Ge stöd till Försvarsmakten

Alla kommuner och Region Stockholm, som har rätt förutsättningar (se s. 4), ska erbjudas möjlighet att ta del av Försvarsmaktens stödbehov inför och vid höjd beredskap och krig.

Kommuner i kategori 1 och Region Stockholm ska delta i Länsstyrelsens analysarbete avseende stöd till Försvarsmakten.

– Länsstyrelsen ansvarar för att involvera representanter från MRM i länets planering och att inom ramen för förberedelserna av TFÖ 2020 tillhandahålla utbildning och andra aktiviteter för att främja ömsesidig förståelse för stödbehovet som finns.

8)

Delta i den nationella totalförsvarsövningen TFÖ 2020

Alla kommuner och Region Stockholm bör utse en lokal övningsledare.

Alla kommuner och Region Stockholm bör delta vid till TFÖ tillhörande utbildningstillfällen och vid de distribuerade seminarieövningarna.

Ledningsnivå för alla kommuner och Region Stockholm bör delta vid minst något av ovanstående tillfällen.

– Länsstyrelsen kommer att stötta med regional övningsledning. Kommuner kommer ha möjlighet att via Länsstyrelsen söka ersättning för sina kostnader i samband med TFÖ 2020. Region Stockholm har motsvarande möjlighet via Socialstyrelsen.

Uppföljning

Länsstyrelsen kommer att årsvis följa upp hur arbetet fortskrider i kommunerna med denna strategi och dess aktiviteter som grund, för att Länsstyrelsen ska kunna hålla regeringen underrättad om vilka beredskapsförberedelser som pågår i länet.

” Länsstyrelsen arbetar för att
Stockholmsregionen ska vara
attraktiv att leva, studera, arbeta
och utveckla företag i.

Mer information kan du få av Länsstyrelsens
enhet för samhällsskydd och beredskap
Tfn: 010-223 10 00

Rapporten hittar du på vår webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Rapport 2021:24

Länsstyrelsen
Stockholm

Trygghetspunkter

För mer information, kontakta Länsstyrelsens
enhet för samhällsskydd och beredskap
Tfn: 010-223 10 00

Illustrationer: Kristine Widlert

Utgivningsår: 2021

ISBN: 978-91-7937-111-1

Du hittar rapporten på vår webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm

Innehåll

Sammanfattning.....	2
Bakgrund	3
Avgränsning	3
Syftet med rapporten	3
Mål för rapporten.....	4
Trygghetspunkter i praktiken	5
Vad är en trygghetspunkt.....	5
Vad ska finnas på en trygghetspunkt	7
Specialbehov	8
Lämpliga lokaler och platser	8
Bemanning.....	9
Information till invånarna.....	9
Samverkan.....	10
Beslut och genomförande.....	10
Utmaningar	10
Referenser	11

Sammanfattning

I *Strategi för utveckling av det civila försvaret i Stockholms län 2019–2020* (Stockholm, 2018) står som aktivitet att kommunerna i Stockholm län ska ha skaffat sig förutsättningar för att kunna upprätta ändamålsenliga trygghets- och informationspunkter dit invånare kan bege sig vid samhällsstörningar.

En trygghetspunkt kan ses som en lokal på en förväg känd geografisk plats där stöd kan fås utifrån aktuellt behov. Denna rapport definierar således begreppet trygghetspunkt i Stockholms län och beskriver vad som ska finnas på trygghetspunkten, vilka behov och hänsyn till specialbehov som ska kunna bemötas här och för vilka personer trygghetspunkten är till och vilka funktioner som bemannar den. Rapporten belyser även vikten av beslut och förankring av trygghetspunkter, både intern i egen organisation och externt mot invånare och i samverkan med olika aktörer. Det finns också utmaningar i arbetet med trygghetspunkter vilket tas upp i rapporten.

Detta material är tänkt som ett stöd till kommunerna i arbetet med trygghetspunkter. Den praktiska informationen i rapporten är framtagen i ett samarbete mellan Länsstyrelsen Stockholm och länets kommuner för att skapa de bästa förutsättningarna att nå ändamålet för trygghetspunkter i Stockholms län.

Bakgrund

Erfarenhet från inträffade samhällsstörningar pekar på behovet av trygghetspunkter. En trygghetspunkt är en bemannad lokal på en i förväg känd geografisk plats där stöd kan fås utifrån aktuellt behov. Syftet med trygghetspunkten skiftar beroende på samhällsstörning men gemensamt är att den snabbt öppnas upp och att de som har behov vet vart det kan vända sig och vad de kan få stöd med. Det är inom kommunens geografiska områdesansvar upprättande och drift av trygghetspunkter sker. Trygghetspunkterna ska vara dimensionerade för att kunna användas vid samhällsstörningar i situationer från kris till krig. Detta som en del bland många i att hantera extraordinära händelser. Kommunen har också enligt socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver.

Avgränsning

Denna rapport kommer inte att innefatta skyddsrum då dessa har ett annat syfte än en trygghetspunkt och inte heller samma krav på snabbt tillträde. Men det finns inget som hindrar att ett skyddsrum används som trygghetspunkt där det är lämpligt.

Syftet med rapporten

I *Strategi för utveckling av det civila försvaret i Stockholms län 2019–2020* (Stockholm, 2018) står som aktivitet på sidan 20:

Trygghets- och informationspunkter för invånare

Samtliga kommuner bör vid utgången av 2020 ha skaffat sig förutsättningar för att kunna upprätta ändamålsenliga trygghets- och informationspunkter dit invånare kan bege sig vid samhällsstörningar för att få information, kunna ladda telefoner, få värme och mat. De bör finnas, eller kunna upprättas, på geografiskt spridda områden i kommunen. Vidare bör behovsanalyser för detta göras utifrån olika målgruppsperspektiv (se avsnittet Mänskliga rättigheter och jämställdhet).

– Länsstyrelsen tar i samverkan med berörda aktörer fram ett stöd för utveckling av trygghetspunkter i länet.

Denna rapport har som syfte att vara det stöd som omnämns i strategin.

Mål för rapporten

Rapporten har som mål att genom att vara ett stöd bidra till att arbetet med trygghetspunkter utvecklas väl i länet. Att trygghetspunkterna i allt väsentligt ensas i länet för att skapa trygghet för invånarna i vad de kan förvänta sig av en trygghetspunkt vid en samhällsstörning är också det ett mål för rapporten.

I försvarspropositionen Totalförsvar 2021–2025 (Proposition, 2020) står att läsa att målet för det civila försvaret ska vara att ha förmåga att:

- värna civilbefolkningen,
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna,
- upprätthålla en nödvändig försörjning,
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld,
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan,
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, och
- med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Genom trygghetspunkter kan förmågan hos det civila försvaret stärkas inom flera av ovanstående mål.

Trygghetspunkter i praktiken

Här kommer konkreta råd på hur man kan arbeta med en trygghetspunkt. Råden bygger på svaren från den enkät som Länsstyrelsen i Stockholm låtit länets kommuner svara på. De aggregerade svaren presenterades på "Samarbetsforum kommun-Länsstyrelse för krisberedskap och civilt försvar i Stockholms län" 27 augusti 2020.

Vad är en trygghetspunkt?

En trygghetspunkt kan ses som en lokal på en förväg känd geografisk plats där stöd kan fås utifrån aktuellt behov. Personer som inte kan få grundläggande behov tillgodosedda på egen hand ska på en trygghetspunkt kunna få:

- tak över huvudet
- värme
- vatten, varm dryck
- möjlighet att värma medhavd mat
- möjlighet att ladda telefon
- vila, plats för övernattning
- möjlighet till personhygien
- mat
- krisinformation
- krisstöd
- enklare omplåstring

Utgångspunkten är att merparten av allmänheten tar ansvar för sig själva och att trygghetspunkterna är till för ett mindre antal. I Om krisen eller kriget kommer (MSB, 2018) finns information om hur den enskilde ska se till att vara förberedd på allt från allvarliga olyckor, extremt väder och it-attacker till militära konflikter.

Några typhändelser när en trygghetspunkt kan komma att behövas är vid värmeavbrott, elavbrott, avbrott i telekommunikation (då blir trygghetspunkten i huvudsak en informationspunkt), omfattande bränder, attentat, olyckor, utsläpp av farliga ämnen, händelser som leder till storskalig utrymning i eller utanför kommunen. Vid beslut om storskalig utrymning kan trygghetspunkten användas som uppsamlingsplats eller utrymningsplats för ortens invånare inför utrymning eller mottagningsplats för utrymmande. Trygghetspunkterna ska fungera som kommunikationsnoder för att säkerställa kommunens förmåga att nå invånarna även om ordinarie kommunikationsverktyg är ur funktion. De kan också utgöra ett stödcenter för viktiga kommunala funktioner.

Vad ska finnas på en trygghetspunkt?

I första hand ska lokalernas ordinarie funktionalitet nyttjas. Flexibilitet ska finnas gällande specifik utrustning så att den också kan flyttas till andra lokaler vid behov. Trygghetspunkterna bör vara utrustade för att möta de basala behoven.

Exempel på vad som behövs på en trygghetspunkt för olika typer av samhällsstörningar:

- reservkraft
- vatten
- latrinburkar, påsar
- torrvaror
- hygienartiklar
- värme, Socialstyrelsen har satt gränsen för sanitär eller komfortmässig olägenhet till +18 grader
- matlagningsmöjligheter
- informationskapacitet, både digital och analog
- förbandslåda
- filter
- Rakel
- batteridrivna radioapparater

På en trygghetspunkt är det bra för strukturen att ha en reception som tar emot de som kommer. Här sker eventuell registrering av de som förläggs om det är en sådan situation samt ges praktisk information till de som kommer och fortlöpande

information om aktuellt läge. Bevakning eller liknande utanför så att endast behövande kommer in kan behövas om det till exempel är stor mediabevakning.

Specialbehov

Det finns en mängd olika hänsyn som behöver planeras för. Matbehovet hos spädbarn och olika specialkost, information på flera språk, möjlighet att dela upp utrymmen mellan män och kvinnor, ensamma och familjer, tillgänglighetsanpassning, familjehörna med möjlighet för lek och avkoppling, avskilt utrymme för förvaring av bagage och packning, ett särskilt utrymme för husdjur, hög wifi-kapacitet och parkeringsmöjligheter är några delar att lösa.

Eftersom en trygghetspunkt har många olika behov att kunna fylla så måste planeringen ske brett, ska det vara en renodlad informationspunkt eller en punkt där man också ska kunna övernatta eller ska dessa behov hänvisas till en annan lokal avsedd för detta är frågor man måste lösa i planeringen.

Lämpliga lokaler och platser

I många fall är det skolor, fritids och gymnasium med idrottshallar som är lämpliga. I händelse av att bostadsområden inte har kommunalt drivna skolor krävs avtal med privat part. Brandstationer kan också vara bra som trygghetspunkt. Församlingslokaler, hembygdsgårdar och liknade är också väl lämpade. Kommunhus är inte lämpliga då de är sannolikt att de vid en kris/krig inrymmer funktioner som inte kan flyttas och heller inte integreras med en öppen plats för allmänheten.

Hur man dimensionerar mängden trygghetspunkter och var de ska placeras skiljer lite åt utifrån demografiska fakta. Man kan tänka valdistrikt, utefter placering av skolor eller annan lämplig täthet och storlek. Viktigt att det är

väl kommunicerat i förväg var trygghetspunkterna finns. Kommunen kan ordna transport till de lokaler som är lämpliga, det vill säga har goda förutsättningar logistiskt och driftsmässigt för att ska fungera ändamålsenligt och smidigt som trygghetspunkt.

Bemanning

Det är viktigt att ha en god bemanning av trygghetspunkten. Kompetenser som kan komma att behövas är, bland flera, platsledning, vaktmästare, kökspersonal, lokalvårdare, receptionister, kommunikatörer och krisstödjare. Beroende på samhällsstörning skiftar behovet av kompetenser och antal som bemannar. Planera för skiftgång. Utöver egna resurser i kommunen kan Frivilliga resursgrupper (FRG) användas om avtal tecknats, deltidsbrandmän och bevakningsbolag. I planeringen måste vägas in att i vissa situationer kanske samtliga trygghetspunkter i kommunen måste bemannas.

Information till invånarna

Det ska finnas tydlig skyltning/vägvisning som snabbt kan sättas upp och visar väg till trygghetspunkten. Informationen ska alltid finnas på hemsida och sociala medier så det i största möjliga mån är känt var trygghetspunkterna finns innan samhällsstörningen. Under krisberedskapsveckan kan man berätta om trygghetspunkter. Lokalpressen kan också vara en informationskanal. Att genom att berätta om trygghetspunkter i många olika forum och sammanhang ge spridning åt dess funktion och placering.

Samverkan

Vid en händelse av kris/krig är det ofta många aktörer inblandade. För att förbättra och effektivisera hanteringen av händelsen är samverkan viktig. Hur man på bästa sätt använder frivilliga resurser, hanterar spontanfrivilliga, tar stöd i det lokala näringslivet och hur man behöver samarbeta och samverka med andra samhällsaktörer som räddningstjänst, polis, trafik, sjukvård m. fl. är något man också måste planera för och lösa ut också i arbetet med trygghetspunkter.

Beslut och genomförande

Det är viktigt att besluta om och fastställa ambitionsnivån för trygghetspunkter samt förankra den i den egna organisationen. Om trygghetspunkter finns upptagna i planen för extraordinära händelser så fattas beslut och ambitionsnivå sätts.

En väsentlig del är förankring i de organisationer som i vardagen driver verksamhet i de lokaler som tillika är trygghetspunkter samt FRG och andra aktörer som kan beröras samt kommunikation till allmänheten.

Det är viktigt att slå fast vem som ansvarar för förvaltningen av trygghetspunkten.

I uppstarten och etableringen får man sätta en plan och succesivt bygga upp antal trygghetspunkter och dess beskafterheter.

Utmaningar

Det finns utmaningar när man etablerar trygghetspunkter. De stora investeringskostnaderna som går att hänvisa till robusthet gällande, el (uppbyggnad och uppdatering av reservkraft), värme, vatten och avlopp är en. Om en ny trygghetspunkt ska etableras på en plats som tidigare inte ingått i krisberedskapen kan det också handla att dimensionera lokalerna efter ett större behov och viktigt i detta ett utökat brandskydd då det kan bli aktuellt med övernattningar i lokalerna. Då respektive kommun skall ha utrustning så kan det samordnas i befintliga strukturer runt upphandling, avtal och lagerhållning som finns mellan kommunerna.

Referenser

- Länsstyrelsen. (2018). *Strategi för utveckling av det civila försvaret i Stockholms län 2019-2020* 2018:28. Stockholm.
- MSB. (2018). *MSB Om krisen eller kriget kommer*. Hämtat från <https://www.msb.se/sv/publikationer/om-krisen-eller-kriget-komme>: <https://www.msb.se/sv/publikationer/om-krisen-eller-kriget-komme>
- Regeringen. (Oktober 2020). Proposition Totalförsvaret 2021-2025. *Totalförsvaret 2021-202, 2020/21:30*. SOU.

Länsstyrelsen i Stockholm – en
samlande kraft för en hållbar framtid.

Mer information kan du få från
Länsstyrelsens enhet för samhällsskydd och beredskap.
Tfn: 010-223 10 00

Rapporten hittar du på vår webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Antagen av kommunfullmäktige 2021-04-26 §63

2021-03-05

Diarienummer: KS 2021-314

Plan för Norrtälje kommunkoncerns arbete med krisberedskap och civilt försvar 2021-2023

Inledning

Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun – i både vardag och kris.

Kommunkoncernens verksamheter ska ha en sån motståndskraft, beredskap och förmåga att hantera samhällsstörningar i fred och under höjd beredskap att invånare och besökare upplever Norrtälje som tryggt, säkert och störningsfritt.

När en samhällsstörning inträffar ska kommunkoncernen vidta rätt åtgärder i tillräcklig utsträckning för att minimera dess konsekvenser, upprätthålla samhällsviktiga verksamheter samt säkerställa en snar återgång till normalläge. Allmänheten och andra aktörer ska ha hög tillit och tilltro till kommunkoncernen.

Den vardagliga verksamhetens kontinuitetssäkerhet ska utgöra grunden för krisberedskapen. På krisberedskapen ska förmågan till civilt försvar byggas så att den samhällsviktiga verksamheten kan upprätthållas oavsett vilken störning den utsätts för.

I enlighet med lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) samt Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022 mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) samt Sveriges Kommuner och regioner (SKR) ska kommunen för varje mandatperiod fastställa ett styrdokument för inriktningen av kommunens arbete med krisberedskap. Norrtälje kommuns styrdokument utgörs av denna plan.

Omfattning och syfte

Planen anger kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap och civilt försvar, hur arbetet inom kommunkoncernen inriktas och samordnas, den övergripande processen i arbetet med risk- och sårbarhetsanalys, kommunens ambitioner i arbetet med det geografiska områdesansvaret samt vilka prioriterade åtgärder som ska vidtas under perioden 2021-2023.

Syftet med arbetet utifrån planen är att öka kommunkoncernens motståndskraft mot samhällsstörningar samt kommunkoncernens förmåga att upprätthålla verksamheten trots samhällsstörningar i fred och under höjd beredskap.

Det som ska skyddas och värnas

Kommunkoncernens arbete med krisberedskap och civilt försvar ska bedrivas för att skydda och värna individens trygghet och säkerhet, kommunkoncernens funktionalitet, grundläggande värden samt miljö och egendom.

Individens trygghet och säkerhet utgör kärnan i arbetet. Kommunkoncernens arbete handlar direkt eller indirekt om att skydda och värna de som bor och vistas i Norrtälje.

Kommunkoncernens funktionalitet handlar om att vårt samhälle, lokalt, regionalt och nationellt, måste fungera även när det utsätts för störningar. Det gäller särskilt den verksamhet som identifierats som samhällsviktig verksamhet. Kommunkoncernens egen verksamhet samt den som utförs på uppdrag av kommunkoncernen ska kunna bedrivas i så stor utsträckning som möjligt utan driftstörningar, med så få olyckshändelser, skadegörelser och sabotage som möjligt.

Med kommunkoncernens politiska uppdrag följer ett ansvar att värna de grundläggande värden som samhället vilar på: demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. Att värna dessa grundläggande värden är en förutsättning för att invånare, besökare och olika aktörer i kommunen ska kunna ha förtroende för kommunkoncernens verksamheter och dess myndighetsutövning. Det kan också stärka förtroendet och tilliten i samhället i stort och mellan människor. Kommunkoncernen ska verka för att upprätthålla det öppna samhället.

Kommunkoncernens arbete omfattar också att förebygga och begränsa skador på miljö och egendom. Med det menas skador på mark, vatten, fysisk miljö,

POSTADRESS

Box 800, 761 28 Norrtälje
Kommunstyrelsekontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

biologisk mångfald, värdefulla natur- och kulturmiljöer samt kulturarv. Med egendom avses fast och lös egendom.

Det som hotar

Ett förändrat omvärldsläge parallellt med en ständig teknisk utveckling har ställt beredskapsfrågorna i starkt fokus. Hot- och riskbilder i samhället förändras och påverkas av samhällsutvecklingen både lokalt, regionalt, nationellt och globalt. Nya globala aktörer försöker hävda sig på världsarenan och gör säkerhetsmiljön mer oberäknelig.

Hoten har blivit mer komplexa och en händelse i en avlägsen del av världen kan få följdverkningar inom Norrtälje kommuns lokalsamhälle. Känsligheten för störningar i viktiga samhällsfunktioner ökar i takt med den tekniska utvecklingen och hur tekniken används i samhället. Att avgöra om medvetna, antagonistiska handlingar ligger bakom en störning kan vara svårt. Dagens informations- och kommunikationsmönster präglas av snabbhet, föränderlighet och transparens. Information och desinformation som publiceras på andra sidan jorden är i samma sekund tillgänglig här. Medvetna informationspåverkanskampanjer kan genomföras för att skapa misstro och rubba förtroendet för samhällets aktörer och för att urholka tilliten människor emellan.

Utifrån kommunkoncernens geografiska läge, storlek och förutsättningar kan Norrtälje kommun antas vara utsatt för såväl olika sorters antagonistiska hot och dåd som icke antagonistiska samhällsstörningar vilka kan ge allvarliga konsekvenser för både kommunkoncernen och regionen.

Oavsett vad samhällsstörningarna beror på behöver kommunkoncernen ha krisberedskap och robusthet för att stå emot riskerna.

Inriktning och samordning

Norrtälje kommunkoncerns arbete med krisberedskap och civilt försvar ska bedrivas inriktat, samordnat och systematiskt med en tydlig ansvarsfördelning mellan central- och lokal nivå för högsta effektivitet.

Inriktning, samordning och systematik krävs för att kommunkoncernens samlade resurser ska användas så effektivt som möjligt i relation till de mest framträdande behoven. En tydlig ansvarsfördelning mellan central och lokal nivå och mellan olika funktioner i verksamheten utgör också en förutsättning för ett effektivt arbete.

POSTADRESS

Box 800, 761 28 Norrtälje
Kommunstyrelsekontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

Principerna om ansvar, närhet och likhet

Principerna om ansvar, närhet och likhet utgör grunden för den organisatoriska ansvarsfördelningen i vardagsverksamheten samt i utvecklingen- och förvaltningen av krisberedskapen och det civila försvaret. Principerna gäller även under och efter hanteringen av en samhällsstörning i fred eller under höjd beredskap.

Ansvarsprincipen - Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer också har motsvarande ansvar vid en störning i samhället. Regeringen har tydliggjort att ansvarsprincipen även innebär att alla aktörer som berörs av en störning, direkt eller indirekt, som kan bidra till att hantera konsekvenserna också har ett ansvar att agera även i osäkra lägen. Ansvarsprincipen innebär också att aktörerna ska stödja och samverka med varandra, detta brukar kallas den utökade ansvarsprincipen.

Närhetsprincipen - Närhetsprincipen innebär att samhällsstörningar ska hanteras där de inträffar och av de som är närmast berörda och ansvariga. Det ska dock inte hindra drabbad verksamhet från att samverka och söka hjälp för att hantera en samhällsstörning.

Likhetsprincipen - Under en samhällsstörning ska organisation och lokalisering så långt som det är möjligt fungera på samma sätt som vid normala förhållanden.

För att hantera samhällsstörningar trots eventuella gränsdragningsproblem ska kommunkoncernens verksamheter genomgående prioritera handling och samverkan före passivitet i hanteringen av samhällsstörningar.

Geografiskt områdesansvar

Jämte de nationella principerna om ansvar, närhet och likhet bygger det svenska krishanteringssystemet på geografiskt områdesansvar.

Lokalt

Det geografiska områdesansvaret innebär att kommunen inom kommunens geografiska område ska verka för att olika aktörer samverkar för att nå samordning i planering- och arbete med krisberedskap och civilt försvar, att de åtgärder som vidtas av olika aktörer under hanteringen av en samhällsstörning samordnas samt att information till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.

POSTADRESS

Box 800, 761 28 Norrtälje
Kommunstyrelsekontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

Samverkansforum

Kommunen har inrättat ett trygghets- och säkerhetsråd under kommunstyrelsen för att skapa förutsättningar för en bred dialog mellan förtroendevalda, tjänstepersoner, Polisen samt andra berörda aktörer avseende arbetet med trygghet och säkerhet i Norrtälje kommun. Rådet ska utgöra en plattform för dialog, transparens och gemensam lägesbild avseende nuläge, utmaningar och fortsatt arbete inom områdena brottsprevention, socialt förebyggande trygghetsarbete, intern kommunsäkerhet, skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar, psykisk hälsa, suicidprevention samt psykiskt och socialt omhändertagande.

Inriktnings- och samordningsfunktion

Det geografiska områdesansvaret innebär också att kommunen, under en samhällsstörning, ska verka för att samordning sker av de åtgärder som vidtas av olika aktörer för att hantera samhällsstörningen. Detta görs genom en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF). I de fall kommundirektören bedömer att en samhällsstörning är av en sådan omfattning eller karaktär att ytterligare samordning mellan verksamheter krävs, skapas en ISF. ISF har till uppgift att på kommundirektörens uppdrag samordna de olika åtgärder som kommunkoncernen eller andra aktörer behöver vidta. ISF tar inte över ansvar eller beslutsmandat från förvaltningskontor, bolag eller andra aktörer utan har enbart i uppgift att underlätta samordning i hanteringen av aktuell samhällsstörning. ISF utformas utifrån aktuell situations uppfattade behov. Vid samhällsstörningar med stor påverkan på det som ska skyddas inom kommunens geografiska område kan även en särskild stödfunktion till ISF och kommundirektören behöva skapas.

Regionalt

För att underlätta samverkan i den komplexa stockholmsregionen före, under och efter samhällsstörningar ingår Norrtälje kommun i Samverkan Stockholmsregionen (SSR).

Inom Samverkan Stockholmsregionen har aktörerna med samverkansansvar rörande hantering av samhällsstörningar i Stockholmsregionen kommit överens om att samverkan mellan aktörerna i huvudsak sker inom ramen för det regionala forumet Samverkan Stockholmsregionen (SSR) oavsett i vilken kommun eller typ av verksamhet störningen inträffar.

POSTADRESS

Box 800, 761 28 Norrtälje
Kommunstyrelsekontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

Central- och lokal nivå

Arbetet med krisberedskap och civilt försvar ska bedrivas på såväl central som lokal nivå. Den centrala nivån utgörs av kommunstyrelsen och den lokala nivån utgörs av nämnder och bolagsstyrelser.

Central nivå

Den centrala nivån ska inrikta, samordna, stödja, följa upp och utveckla kommunkoncernens samlade arbete med krisberedskap och civilt försvar utifrån den samlade kunskapen om de mest framträdande behoven på övergripande nivå.

Kommunfullmäktige har det övergripande ansvaret för kommunkoncernens arbete med krisberedskap och civilt försvar under fredstid.

Kommunstyrelsen leder och samordnar kommunens verksamhet och ansvarar för att kommunkoncernens arbete med krisberedskap och civilt försvar genomförs samt att lagstiftningen inom området efterlevs. Under höjd beredskap övertar Kommunstyrelsen det övergripande ansvaret för kommunens ledning.

I de fall en samhällsstörning bedöms vara en så kallad extraordinär händelse kan kommunens krisledningsnämnd ikraftträda enligt lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap samt Reglemente för krisledningsnämnden, KF § 20, antagen 20-02-17.

Kommundirektören, är på uppdrag av Kommunstyrelsen, ansvarig för ledning och samordning av kommunkoncernens arbete med krisberedskap och civilt försvar vilket bland annat inkluderar kommunkoncernens övergripande process för kontinuitetshantering och arbete med risk och sårbarhetsanalyser.

Kommundirektören ansvarar för ledning och samordning av hanteringen av samhällsstörningar som allvarligt påverkar kommunen och dess geografiska område i fredstid och vid höjd beredskap. Vid extraordinära händelser i fredstid är kommundirektören föredragande för krisledningsnämnden och under höjd beredskap för kommunstyrelsen.

Lokal nivå

Nämnderna och bolagsstyrelserna har ett långtgående ansvar för arbetet med krisberedskap och civilt försvar inom de egna verksamhetsområdena. Varje verksamhet ska säkerställa att arbetet kan bedrivas på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med gällande lagstiftning och andra relevanta riktlinjer,

POSTADRESS

Box 800, 761 28 Norrtälje
Kommunstyrelsekontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

handlingsprogram och anvisningar samt att det finns kompetenser och resurser tillgängliga i den utsträckning som krävs för att upprätthålla verksamheten tryggt, säkert och störningsfritt även vid påfrestningar.

Varje verksamhet ska vidta de åtgärder som krävs för att minimera att samhällsstörningar uppstår, att konsekvenserna av samhällsstörningar som uppstår blir som små som möjligt samt att vidtagna åtgärder och dess påverkan på händelseutvecklingen dokumenteras och följs upp för fortsatt förmågeutveckling.

Kommunkoncernens alla chefer har ett särskilt ansvar att realisera de åtgärder som krävs för att öka den egna verksamhetens kontinuitetssäkerhet utifrån principerna om ansvar, närhet och likhet samt samverka för att nå de gemensamma mål som anges för kommunkoncernen.

Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska i sina förvaltningskontor och bolag ha en utsedd säkerhets- och beredskapssamordnare. Säkerhets- och beredskapssamordnare ska fungera som stöd till sina respektive verksamhetschefer samt utgöra kontaktyta mellan den centrala- och lokala nivån i operationella frågor relaterat till respektive förvaltningskontors- eller bolags arbete med krisberedskap och civilt försvar. På uppdrag av ansvarig chef ska säkerhets- och beredskapssamordnarna kunna ges mandat att driva, samordna och förankra arbetet med krisberedskap och civilt försvar utifrån de kommunkoncerngemensamma styrdokumenterna.

Alla medarbetare i kommunkoncernen ska bidra i kommunkoncernens arbete genom att uppmärksamma risker och brister i verksamheten och agera förebyggande för att minska dem. Inträffade tillbud, skador, hot och/eller andra störningar i eller mot verksamheten ska omgående rapporteras enligt angivna rutiner så att nödvändiga åtgärder kan vidtas för att reducera konsekvenserna så mycket som möjligt.

Systematik

Oavsett åtgärdsområde, åtgärd eller aktivitet utgör systematik i arbetet med krisberedskap och civilt försvar nyckeln till möjlig framgång.

I det systematiska arbetet med krisberedskap och civilt försvar ska riskhantering, kontinuitetshantering, risk- och sårbarhetsanalyser, omvärldsbevakning, kommunikation samt samverkan och geografiskt områdesansvar genomsyra och vara integrerade delar i arbetet.

POSTADRESS

Box 800, 761 28 Norrtälje
Kommunstyrelsekontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

Arbetet ska i så stor utsträckning som möjligt integreras i kommunkoncernens ordinarie styr- och ledningsmodell. Nämnder och bolagsstyrelser ska i samband med ordinarie verksamhetsplanering formulera egna mål och aktiviteter utifrån de kommunkoncerngemensamma målsättningarna i Mål och budget, Trygghets- och säkerhetsstrategin, de kommunkoncernövergripande riktlinjerna för säkerhet och beredskap samt sina verksamhetsspecifika planer för riskhantering, kontinuitetshantering samt risk- och sårbarhetsanalys.

Mål och aktiviteter ska på ett systematiskt och tydligt sätt leda till utveckling av verksamhetens kontinuitetssäkerhet i vardagen samt förmåga att hantera samhällsstörningar i fred eller under höjd beredskap.

Arbetet med krisberedskap och civilt försvar ska bedrivas med utgångspunkt i systematik, genomtänkta och relevanta metoder samt gemensamma mål. Arbetet ska dokumenteras, följas upp samt utvecklas löpande. Rutiner och planer ska vara kända och lättillgängliga i verksamheten. Utbildning och övning som kompetenshöjande insatser ska utgöra centrala delar av utvecklingsarbetet inom i kommunkoncernen.

Uppföljning av arbetet med krisberedskap och civilt försvar ska genomföras inom ramen för den ordinarie uppföljningen av kommunfullmäktiges mål och budget. Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till goda beslutsunderlag genom rapportering av lägesbilder, incidenter och samhällsstörningar.

Risk- och sårbarhetsanalys (RSA)

Utgångspunkten för det systematiska trygghets- och säkerhetsarbete är att ha fokus på den verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet. Därför ska trygghets- och säkerhetsarbetet i kommunkoncernens alla verksamheter ha aktuella och verksamhetsanpassade risk- och sårbarhetsanalyser (RSA). Även tematiska risk- och sårbarhetsanalyser kan vid behov genomföras för särskilda risker.

Kommunkoncernens arbete med RSA ska vara strategisk, med förankring i förmågeutvecklingen på lång sikt, och operativ stödjande i upprätthållandet av kommunkoncernens leveranser av infrastruktur, tjänster och varor. RSA-arbetet ska vara koordinerat med andra styr- och uppföljningsprocesser.

De verksamhetsspecifika risk- och sårbarhetsanalyserna ska genomföras enligt de centrala anvisningarna som kommer att utvecklas. Arbetet och resultatet ska användas för prioritering, inriktning och samordning av åtgärder för att öka

POSTADRESS

Box 800, 761 28 Norrtälje
Kommunstyrelsekontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

kontinuitetsförmågan hos kommunkoncernen i stort, likväl som inom respektive nämnds och bolagsstyrelses ansvarsområde.

Risk- och sårbarhetsanalysen ska utgå från en bedömning av hur kritiska verksamheternas åtaganden är för det som ska skyddas och värnas. Därefter ska nämnder och bolagsstyrelser identifiera hot, risker och sårbarheter i sina respektive verksamheter och löpande vidta åtgärder. Detta för att minska både sannolikheten för att störningar ska inträffa och konsekvenserna om de ändå skulle göra det.

Som ett sista steg ska en beroendeanalys genomföras och kontinuitetsplaner upprättas för kritiska beroenden, som exempelvis bemanning, elektricitet och telekommunikation. Fler steg kan läggas till i kommunkoncernens RSA-arbete om det anses relevant för en samlad och ökad förmågeutveckling.

Varje nämnd och bolagsstyrelse ska ha en aktuell och långsiktig handlingsplan för de mest framträdande riskerna i verksamheten. Åtgärder kopplade till dessa risker ska integreras i verksamhetens ordinarie verksamhetsplanering.

Kommunstyrelsen ska varje mandatperiod ta fram en aggregerad RSA för kommunkoncernen som helhet. Den kommunövergripande RSA:n ska baseras på underlagen från nämnder och bolagsstyrelser, men ska ha ett särskilt fokus på övergripande risker. Den övergripande RSA:n ska redovisas i en rapport till Länsstyrelsen i Stockholms län enligt lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Finansiering

Utifrån från de tre principerna: Ansvarsprincipen, Närhetsprincipen och Likhetsprincipen ska arbetet med krisberedskap och civilt försvar primärt finansieras inom ramen för verksamheternas ram- eller verksamhetsbudget. Kommunkoncerngemensamma åtgärder kan efter erforderliga beslut eventuellt finansieras av centrala medel inom ramen för kommunstyrelsens budget. För delar av kommunens centrala arbete med krisberedskap och civilt försvar ges statlig ersättning som ska användas enligt regleringarna i de överenskommelser som träffas nationellt mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och regioner (SKR). Om möjligt ska kommunen ansöka om medfinansiering från externa parter och samarbeta med andra aktörer för att effektivisera arbetet.

POSTADRESS

Box 800, 761 28 Norrtälje
Kommunstyrelsekontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

Prioriterade åtgärder

Norrtälje kommunkoncern ska under perioden 2021-2023 vidta flera åtgärder för att främja tryggheten, stärka säkerheten och öka beredskapen att hantera samhällsstörningar i fred och under höjd beredskap.

Särskilt fokus ska under perioden ägnas åt nedan listade åtgärdsområden utifrån laga krav, nationella- och regionala överenskommelser samt inriktningar, kommunens risk- och sårbarhetsanalys samt Norrtälje kommuns politiska inriktning.

Prioriterade åtgärder inom krisberedskap:

- Utveckla kommunkoncernens arbete med risk- och sårbarhetsanalys (RSA) till en grundläggande del i koncernverksamhetens planering och kontinuitetshantering.
- Inrikta kommunkoncernens arbete med krisberedskap och civilt försvar genom utveckling av gemensamma planer, styrdokument, riktlinjer, rutiner och instruktioner.
- Utveckla kommunkoncernens roll i samordningen av planering- och hantering av samhällsstörningar inom kommunens geografiska område.
- Utveckla Norrtälje kommunkoncerns förmåga att leda och samordna hanteringen av samhällsstörningar i kommunens geografiska område.
- Utveckla kommunkoncernens förmåga att sammanställa och rapportera lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder.
- Utveckla Norrtälje kommunkoncerns kriskommunikationsförmåga.
- Förbättra kommunkoncernens förmåga att kommunicera med stöd av den teknik och metodik som tillämpas nationellt och regionalt för samverkan och ledning vid samhällsstörningar (till exempel WIS och Rakel).
- Öka invånarnas kunskap och förmåga avseende personlig beredskap att hantera samhällsstörningar i fred och under höjd beredskap.

Prioriterade åtgärder inom civilt försvar:

- Utveckla Norrtälje kommunkoncerns systematiska säkerhetsarbete med särskilt fokus på informationssäkerhet och säkerhetsskydd.
- Öka kommunkoncernledningens kompetens om den egna organisationens- och närmast samverkande organisationers ansvar, uppgifter, arbetssätt och mandat inför och under höjd beredskap.
- Öka förmågan att kommunicera samordnat med allmänheten inför och vid höjd beredskap.

POSTADRESS

Box 800, 761 28 Norrtälje
Kommunstyrelsekontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

- Öka invånarnas kunskap om det säkerhetspolitiska läget, totalförsvaret och var och ens ansvar att värna civilbefolkningen, säkerställa samhällsviktiga funktioner och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.
- Utveckla robusta trygghets- och informationspunkter som kan användas för att stödja invånare vid samhällsstörningar i fred och under höjd beredskap.
- Öka kommunkoncernens förmåga att i olika nivåer utöva samverkan och ledning under störda förhållanden inklusive förmåga att dela information med robusthet (olika system/vägar) och sekretess (olika nivåer).
- Upprätta planer för kommunkoncernens krigsorganisation avseende verksamhetsområdena ledning och samordning, livsmedelsförsörjning, prioriterade delar av hälso- och sjukvården samt omsorgen (i detta ingår inte barnomsorg och utbildningsverksamhet) samt kommunal teknisk försörjning.
- Öka kommunkoncernens förmåga att upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten helt avskärmat under sju dygn och därefter på en skälig nivå under allvarligt störda förhållanden under ytterligare tre månader.
- Förbereda kommunkoncernens stöd till Försvarsmakten inför och vid höjd beredskap.

POSTADRESS

Box 800, 761 28 Norrtälje
Kommunstyrelsekontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

Överenskommelse om kommunernas krisberedskap

2019-2022

Innehållsförteckning

1. Överenskommelse	3
2. Utgångspunkter	4
3. Villkor för användning av ersättningen	5
4. Ersättning	6
5. Uppgifter och stöd	7
5.1 Generellt stöd	7
5.2 Risk- och sårbarhetsanalys	8
5.3 Planering	9
5.4 Geografiskt områdesansvar	12
5.5 Utbildning och övning	13
5.6 Rapportering	14
6. Riktlinjer för redovisning och uppföljning	15
6.1 Redovisning	15
6.2 Uppföljning	15
6.3 Hantering av sparande från föregående år	15
6.4 Principer för när ersättningen kan reduceras eller falla bort	16

1. Överenskommelse

Denna överenskommelse mellan staten, företrädd av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) reglerar ersättning och uppgifter och därtill kopplat stöd för kommunernas arbete med krisberedskap under perioden 2019-2022.

Kommunerna, länsstyrelserna och MSB ska arbeta tillsammans för att öka samhällets krisberedskap på lokal nivå. En god utveckling av krisberedskapen ska bygga på ett nära samarbete mellan staten, SKL samt kommunerna.

Uppgifterna utgår från:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)
- förordning (2006:637) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH)
- kommunallag (2017:725)

Överenskommelsen utgår från 5 kap. LEH där det anges att kommunerna skall få ersättning av staten för kostnader för förberedande uppgifter som de utför enligt 2 kap. LEH. Den statliga ersättningen avser de specifika uppgifter som regleras i LEH och denna överenskommelse. Ersättningen ska utgöra ett komplement till kommunens egen finansiering av arbete med krisberedskap.

Överenskommelsen är en justering av det tidigare avtalet från 2013 mellan MSB och SKL, dnr MSB 2012-5541, SKL 12/6159. Denna justerade överenskommelse ersätter det tidigare avtalet från och med 1 januari 2019.

Denna överenskommelse gäller tillsvidare men kan justeras eller sägas upp, dock tidigast från och med 2023. Justering och uppsägning kan dock ske innan 2023 om det föranleds av ändring eller upphävande av LEH eller FEH. Vid uppsägning eller ändring av överenskommelsen ska detta ske i samordning med eventuella övergångsbestämmelser i lag och förordning. Avsikten är att en ny överenskommelse från och med 2023 ska reglera kommunernas arbete med både krisberedskap och civilt försvar.

Stockholm den 16 oktober 2018

MSB

Stockholm den 16 oktober 2018

SKL

Dan Eliasson

Vesna Jovic

2. Utgångspunkter

Extraordinär händelse

Kommunens åtaganden enligt LEH utgår från begreppet *extraordinär händelse i fredstid* som det är definierat i 1 kap. 4 §:

”Med extraordinär händelse avses i denna lag en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.”

Krisberedskap omfattar mer än LEH

Kommunens arbete med krisberedskap omfattar mer än arbetet med uppgifterna i LEH. För att fullgöra åtagandena enligt LEH och annan lagstiftning, till exempel socialtjänstlagen och lagen om skydd mot olyckor, förutsätts att kommunen kontinuerligt bedriver ett grundläggande arbete med krisberedskap. Det är upp till kommunen själv att finansiera de ytterligare förberedelser och åtgärder som kommunen bedömer nödvändiga. Ersättningen ska inte användas för till exempel brottsförebyggande arbete eller internt skydd.

Den förmåga som byggs upp för att hantera extraordinära händelser kan även vara användbar vid händelser som inte är att betrakta som extraordinära. Statens ersättning till kommunerna är beräknad utifrån att den ska finansiera verksamhet som är till nytta för mycket omfattande och svåra händelser som allvarligt kan påverka kommunens verksamhet.

Civilt försvar

Den fredstida krisberedskapen utgör även grunden för det civila försvaret, det vill säga beredskapen för höjd beredskap och krig. Arbetet med civilt försvar regleras i *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar* som avser perioden 2018-2020. Avsikten är att en ny överenskommelse från och med 2023 ska reglera kommunernas arbete med både krisberedskap och civilt försvar. Det innebär att *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar* kan komma att förlängas eller revideras för perioden 2021-2022. Kommunen kan samordna arbetet med krisberedskap och civilt försvar, när det bedöms lämpligt.

Samhällsviktig verksamhet

Begreppet *viktiga samhällsfunktioner* har i denna överenskommelse ersatts med *samhällsviktig verksamhet* vars innebörd definieras i MSBFS 2015:5 eller annan författning som trätt i dess ställe.

3. Villkor för användning av ersättningen

Följande villkor gäller för den ersättning som kommunen får för genomförandet av uppgifterna i LEH och denna överenskommelse:

- Finansierade aktiviteter och åtgärder ska kunna härledas till uppgifterna i 2 kap. i LEH som består av risk- och sårbarhetsanalys, planering, geografiskt områdesansvar, utbildning och övning, samt rapportering.
- Finansierade åtgärder ska avse förberedande och förebyggande arbete. Åtgärder för att hantera en inträffad händelse ska inte finansieras med ersättningen.
- De vidtagna åtgärderna ska öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet, samt stärka förmågan att hantera extraordinära händelser.
- Huvuddelen¹ av ersättningen kan användas för personalkostnader. Det gäller både grundbeloppet och verksamhetsersättningen. Personalkostnader kan fokuseras till en eller ett fåtal medarbetare (till exempel beredskapssamordnare), men de kan även fördelas till flera medarbetare i olika förvaltningar som arbetar med uppgifterna i överenskommelsen.
- Den statliga ersättningen ska endast användas för att finansiera arbete med krisberedskap. Om den statliga ersättningen används för att betala delar av lönen för en medarbetare som även arbetar med andra frågor, till exempel brottsförebyggande och internt skydd, är det viktigt att ersättningen endast används för att bekosta den del av tjänsten som avser krisberedskap.
- Ersättningen ska inte användas för större investeringar. Ett exempel på större investeringar är kommunala ledningsplatser. För ledningsplatser finns särskild medfinansiering att söka.
- Ersättningen ska inte användas för finansiering av Rakelabonnemang, då det genom överenskommelsen finns en subvention av abonnemangspriset.
- MSB och SKL ska i samverkan utforma mer detaljerade anvisningar om hur ersättningen får användas.

¹ Undantaget är den del av VMA-ersättningen som ska användas för att betala telematikabonnemang.

4. Ersättning

Ersättningen räknas upp årligen med konsumentprisindex (KPI).
Ersättningarna nedan anges i prisläge 2018 (januari 2018).

De fördelningsprinciper som baseras på invånarantal ska utgå från invånarantalet den 1 november året före utbetalningsåret. Ersättningen betalas ut av MSB senast den 30 juni respektive år efter fakturering från kommunen.

a) Grundbelopp

Grundbelopp för att hålla en funktion med erforderlig kompetens för samordning av kommunens uppgifter i krisberedskapssystemet.

Stockholm	3 500 000 kr
Göteborg	2 000 000 kr
Malmö	1 500 000 kr
Övriga kommuner >80 000 innevånare	560 000 kr
Resterande kommuner	318 000 kr

b) Verksamhetsersättning

För genomförande av uppgifterna planering, risk- och sårbarhetsanalys, geografiskt områdesansvar, utbildning och övning, samt rapportering utbetalas 17,25 kr per invånare. Hela denna ersättning får användas för lönekostnader.

c) Ersättning för utomhusvarning

Kommunen får en årlig ersättning som uppgår till 1 145 kr per ljudsändare i respektive kommun för att finansiera kostnader för drift och underhåll, samt för att genomföra kvartalsvisa tester av utrustningen.

d) Rakelsubvention

I syfte att stimulera kommunernas anslutning till det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel, och därmed öka förmågan till samverkan inom kommunen och mellan kommunen och andra aktörer vid en inträffad händelse, avsätts 27 mnkr per år för att subventionera kommunernas abonnemangspriser för Rakel under perioden enligt nedan:

- grundabonnemang i Rakel fastställs till 6 000 kr per år.
- telematikabonnemang för styrning av utomhusvarning (VMA) via Rakel fastställs till 625 kr per år.

Priset avser även kommunala bolag och kommunalförbund som bedriver verksamhet inom de kriterier som anges i förordning (2003:396) om elektronisk kommunikation.

5. Uppgifter och stöd

Här preciseras kommunernas uppgifter samt statens stöd till kommunerna. Uppgifterna som beskrivs i 2. kap i LEH delas in i följande verksamheter:

- risk- och sårbarhetsanalys
- planering
- geografiskt områdesansvar
- utbildning och övning
- rapportering

5.1 Generellt stöd

Det ligger i såväl kommunernas som statens intresse att den kommunala krisberedskapen utvecklas på ett bra sätt. En viktig förutsättning är att staten ger stöd till kommunernas arbete med krisberedskap. Utgångspunkten för stödet är att det ska ges av den nivå och aktör som är bäst lämpad för uppgiften och som kan göra det på det mest kostnadseffektiva sättet.

Nedan anges det generella stödet från MSB och länsstyrelserna till kommunerna.

MSB ska

- leda ett nationellt forum i syfte att utveckla den kommunala beredskapen. I detta forum kommer fokus vara att diskutera vilka åtgärder som bör vidtas för att utveckla kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar.
- verka för samordning av stödet från centrala myndigheter och länsstyrelser, bland annat avseende metodutveckling.
- beakta det kommunala perspektivet vid initiering av forskning och studier inom krisberedskap.
- verka för att goda exempel i arbetet med krisberedskap sprids till kommunerna, till exempel från utvecklingsprojekt som finansierats av MSB.
- etablera en löpande analysprocess för den information som staten hämtar in från kommunerna avseende krisberedskap, som även inkluderar återkoppling av relevant information till kommunerna. MSB ska även utreda en självskattningsmodell för kommunernas krisberedskap.
- i samarbete med SKL och berörda myndigheter ta fram en handbok i kommunal krisberedskap som spänner över hela kommunens verksamhet.
- samla egna och andra myndigheters och aktörers stöd på en webbplats.
- utöva sitt särskilda ansvar för att stödja utvecklingen av den kommunala räddningstjänstens krisberedskap.

Länsstyrelsen

I förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap framgår att länsstyrelsen ska vara sammanhållande för krisberedskapen inom sitt geografiska område, samt före, under och efter en kris verka för samordning och gemensam inriktning av de åtgärder som behöver vidtas. De ska särskilt stödja de aktörer som är ansvariga för krisberedskapen i länet när det gäller planering, risk- och sårbarhetsanalys, utbildning och övning, samt följa upp kommunernas tillämpning av LEH.

Länsstyrelserna bör samordna sin metodutveckling avseende stöd till kommunal krisberedskap, till exempel av metoder för skydd av samhällsviktig verksamhet och samverkan och ledning.

5.2 Risk- och sårbarhetsanalys

Lagtext

- Kommunen ska analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys (2 kap. 1 § LEH).

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska bedriva ett arbete med risk- och sårbarhetsanalys som avser det geografiska områdesansvaret, kommunens organisation, samt berörda kommunala bolag och kommunalförbund.
- Kommunen ska använda underlaget från risk- och sårbarhetsanalysen i planering och genomförande av åtgärder för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet, samt stärka förmågan att hantera extraordinära händelser.
- Kommunen ska efter en inträffad kris utvärdera kommunens hantering, både med avseende på kommunens verksamhetsansvar och det geografiska områdesansvaret. Underlaget ska användas i arbetet med risk- och sårbarhetsanalys.

Förtydligande

- Kommunens arbete med risk- och sårbarhetsanalys kan, om kommunen finner det lämpligt, samordnas och integreras med det riskanalysarbete som sker i enlighet med annan lagstiftning, till exempel säkerhetsskyddslagen och lagen om skydd mot olyckor.

Statliga myndigheters stöd

MSB ska

- ta fram en samlad verktygslåda med stöd för arbetet med risk- och sårbarhetsanalys.
- med utgångspunkt i nationella riskanalyser utveckla stödmaterial så att information om de risker som MSB har analyserat kan användas i kommunernas arbete med risk- och sårbarhetsanalys.
- ta fram vägledning för utvärdering av kommunens hantering av inträffade händelser.

Länsstyrelsen bör

- stödja kommunerna i arbetet med risk- och sårbarhetsanalys. Det innebär såväl hur analyserna genomförs som hur resultatet tas om hand i planering av åtgärder för att uppnå bästa effekt.
- samråda med kommunerna om vad som ska betraktas som regionala respektive lokala risker. Länsstyrelsen bör vid behov involvera kommunerna i processen med att analysera och åtgärda de regionala riskerna.

5.3 Planering

Lagtext

- Kommunen ska, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen, för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur de ska hantera extraordinära händelser (2 kap. 1 § LEH).
- Fullmäktige ska anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer (6 kap. 44 § kommunallag).
- Kommunstyrelsen ska i en instruktion fastställa hur kommundirektören ska leda förvaltningen under kommunstyrelsen. Instruktionen ska också fastställa kommundirektörens övriga uppgifter (7 kap. 2 § kommunallag).

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska ta fram ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap. Styrdokumentet ska ange kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap under mandatperioden och innehålla:
 - övergripande styrning av arbetet med krisberedskap i kommunala förvaltningar, bolag och kommunalförbund.
 - kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys.
 - kommunens ambitioner i arbetet med sitt geografiska områdesansvar.
 - vilken planering avseende krisberedskap inom olika områden som kommunen ska ta fram eller uppdatera under mandatperioden.

- Kommunen ska ta fram ett reglemente för krisledningsnämnden.
- Kommunstyrelsen bör i instruktionen för kommundirektören ange vilka uppgifter som kommundirektören ska ha avseende krisberedskap.
- Kommunen ska ta fram en plan för hantering av extraordinära händelser. Planen ska innehålla:
 - hur kommunen ska organisera sig under extraordinära händelser.
 - hur kommunens organisation för krisledning ska bedriva samverkan och ledning i syfte att uppnå inriktning och samordning.
 - vilka lokaler med nödvändig teknisk utrustning för samverkan och ledning som disponeras vid extraordinära händelser.
- Kommunen ska ta fram en utbildnings- och övningsplan.

Förtydliganden

- Styrdokumentet:
 - ska beslutas av kommunfullmäktige.
 - kan samordnas med kommunens närliggande styrdokument för till exempel skydd mot olyckor, internt skydd, brottsförebyggande, samt informations- och cybersäkerhet.
 - får utformas och benämnas av kommunen så att det passar in i kommunens struktur för styrdokument.
- Reglementet för krisledningsnämnden ska beslutas av kommunfullmäktige.
- Planen för hantering av extraordinära händelser ska beslutas av lägst kommundirektören.
- Utbildnings- och övningsplanen ska beslutas av lägst kommundirektören.
- Styrdokumentet, reglementet för krisledningsnämnden, planen för hantering av extraordinära händelser, samt utbildnings- och övningsplanen ska vara beslutade senast 31 december under den nya mandatperiodens första år.
- Kommunstyrelsen bör i instruktionen för kommundirektören ta ställning till vilken roll som kommundirektören ska ha avseende kommunens arbete med krisberedskap. Rollen kan både avse det förberedande arbetet och kommunens organisation för krisledning. Kommundirektören behöver inte nödvändigtvis ha en specifik roll i krisberedskapen.

- Exempel på planering som kommunen bör ta fram eller uppdatera under mandatperioden kan gälla:
 - planering för personella och materiella resurser som kommunen behöver för att hantera extraordinära händelser (till exempel resursinventering, identifiering av möjliga förstärkningsresurser, samt planering för att ta emot förstärkningsresurser).
 - planering för specifika funktioner (till exempel krisstöd).
 - planering för specifika händelser (till exempel värmebölja, skogsbrand eller oljeutsläpp).
 - kontinuitetsplaner för kommunens samhällsviktiga verksamheter.

Statliga myndigheters stöd

MSB ska

- i samarbete med SKL ta fram metodstöd om:
 - styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap.
 - utbildnings- och övningsplan.
- ta fram metodstöd om:
 - behovsanalys för förstärkningsresurser.
 - mottagande av förstärkningsresurser.
- uppdatera och utveckla stödet för kontinuitetshantering.

Länsstyrelsen bör

- stödja kommunerna med planeringen för att kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet vid allvarliga störningar (identifiering, analys och skydd).
- stödja kommunerna i att ta fram en flerårig utbildnings- och övningsplan.
- tillsammans med kommunerna se över behovet av frivilligresurser inom länet.

5.4 Geografiskt områdesansvar

Lagtext

- Kommuner ska inom sitt geografiska område i fråga om extraordinära händelser i fredstid verka för att (2 kap. 7 § LEH):
 1. olika aktörer inom kommunens geografiska område samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet,
 2. de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas och
 3. information till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska ge aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område möjlighet att samverka i syfte att uppnå samordning av förberedelser inför extraordinära händelser.
- Kommunen ska under en extraordinär händelse kunna stå värd för en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) på lokal nivå, i syfte att verka för samordning av olika aktörers åtgärder.
- Kommunen ska ta initiativ till att en samlad lägesbild tas fram i samband med en extraordinär händelse.
- Kommunen ska verka för att information till allmänheten vid en extraordinär händelse samordnas.
- Kommunens förberedelser inför extraordinära händelser ska ske i samverkan med närliggande kommuner och relevanta aktörer utanför det egna geografiska området. En förutsättning för att samverkan ska ske är att de externa aktörerna vill och kan samverka med kommunen.
- Berörda kommuner ska säkerställa att Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) kan sändas via anläggningar för utomhusvarning genom att ljudsändare underhålls.

Förtydliganden

- En inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) består av företrädare för offentliga och privata aktörer samt frivilliga resurser som möts för att åstadkomma gemensam inriktning och samordning vid samhällsstörningar. Kommunen ansvarar för att erbjuda en mötesplats och att driva arbetet kopplat till ISF framåt. Här ingår till exempel att sammankalla, leda och dokumentera möten, samt följa upp överenskomna åtgärder.
- Kommunen kan samverka med andra kommuner om att stå värd för en inriktnings- och samordningsfunktion.

Statliga myndigheters stöd

MSB ska

- ta fram en samverkansmatris som beskriver vilka förutsättningar de viktigaste aktörerna inom krisberedskapen har för att samverka med kommuner i det förberedande och hanterande arbetet.
- ta fram en vägledning för inriktnings- och samordningsfunktion på lokal nivå.
- ta fram en praktisk vägledning för kommunens information till allmänheten vid extraordinär händelse.
- ta fram en vägledning för att skapa samlad lägesbild.

Länsstyrelsen bör

- stödja kommunerna i utvecklingen av det geografiska områdesansvaret på lokal nivå. Länsstyrelsen bör även bidra till en tydligare ansvarsfördelning och tolkning av de geografiska områdesansvaren på lokal och regional nivå.
- stödja kommunerna i implementering av *Gemensamma grunder för samverkan och ledning*.

5.5 Utbildning och övning

Lagtext

- Kommunen ska ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid (2 kap. 8 § LEH).

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska ha en regelbundet utbildad och övad krisorganisation. Även kommunens beredskapsfunktioner inom till exempel kommunalteknisk försörjning och krisstöd ska vara utbildade och övade.
- Kommunen ska genomföra och utvärdera minst två övningar under en mandatperiod. Kommunens krisledningsnämnd och tjänstemannaledning ska övas minst en gång per mandatperiod.
- Kommunen ska, i den utsträckning tillfälle ges, delta i planering, genomförande och utvärdering av samverkansövningar på regional eller nationell nivå som avser fredstida kriser.

Förtydliganden

- Övningsverksamheten ska beakta de brister som identifierats i arbetet med risk- och sårbarhetsanalys.
- Varje övning ska utvärderas avseende såväl styrkor som svagheter när det gäller kommunens egen krisberedskap och förmåga att samverka med andra aktörer.

Statliga myndigheters stöd

MSB ska

- stödja andra centrala myndigheters framtagna av sektorsvisa övningar för regional och lokal nivå enligt konceptet *Öva enkelt*.
- i samråd med kommunala företrädare och länsstyrelser se över sitt utbildningsutbud gentemot kommunal krisberedskap. Utbildningsutbudet ska presenteras på ett samlat sätt.
- stödja kommunernas egen utbildningsverksamhet genom att ta fram utbildningsmaterial inom prioriterade områden.

Länsstyrelsen bör

- stödja kommunernas utbildnings- och övningsverksamhet, exempelvis genom att bedriva nätverk för utbildnings- och övningsansvariga.
- ta fram länets fleråriga övningsplan i samråd med länets kommuner.
- samla nya krisledningsnämnder och kommunstyrelser för att informera om deras ansvar vid extraordinära händelser, respektive vid höjd beredskap.

5.6 Rapportering

Lagtext

- Kommunen ska hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om vilka åtgärder som vidtagits enligt detta kapitel och hur åtgärderna påverkat krisberedskapsläget (2 kap. 9 § LEH).
- Kommunen ska vid en extraordinär händelse i fredstid ge den myndighet som regeringen bestämmer lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder (2 kap. 9 § LEH).

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska ha förmågan att ta emot och dela information med berörda krisberedskapsaktörer med stöd av den teknik och metodik som tillämpas nationellt och regionalt för samverkan och ledning vid samhällsstörningar (till exempel WIS och Rakel).
- Kommunen ska ha förmåga att ge länsstyrelsen en samlad rapport om läget i kommunen vid en extraordinär händelse.

Statliga myndigheters stöd

Länsstyrelsen bör

- ta fram metodstöd för kommunernas rapportering till länsstyrelsen.

6. Riktlinjer för redovisning och uppföljning

6.1 Redovisning

Ersättningen under perioden delas upp och utbetalas årsvis till kommunen. Ersättningen ska användas till uppgifterna i LEH och denna överenskommelse.

Kommunen ska årligen redovisa för länsstyrelsen hur ersättningen har använts under föregående år. Redovisningen omfattar både ekonomisk och verksamhetsrelaterad dokumentation av genomförda aktiviteter. I kommunens redovisning matchas intäkten under perioden med kostnader som uppstått som en följd av överenskommelsen.

MSB och SKL ska i samverkan utforma mer detaljerade anvisningar om hur ersättningen får användas och hur redovisningen ska ske.

6.2 Uppföljning

MSB

Enligt FEH har MSB ansvar för att bestämma och betala ut ersättning till kommunerna inom ramen för vad regeringen årligen beslutar, samt på förslag från länsstyrelsen besluta att ersättningen ska reduceras eller falla bort.

MSB ska verka för att länsstyrelsernas uppföljning gentemot kommunerna samordnas. MSB kommer i samarbete med länsstyrelserna och SKL ta fram en metod för uppföljning av överenskommelsen. Vidare kommer MSB att följa upp länsstyrelsernas stöd och uppföljning gentemot kommunerna.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen ska följa upp tillämpningen av LEH och denna överenskommelse. Länsstyrelsen kan enligt FEH föreslå för MSB att en del av ersättningen ska reduceras eller falla bort för en kommun som inte fullgjort sina uppgifter.

6.3 Hantering av sparande från föregående år

Hela ersättningen ska användas till uppgifterna i LEH och denna överenskommelse. Att spara en del av ersättningen till kommande år i syfte att genomföra åtgärder inom ramen för denna överenskommelse är möjligt, så länge det finns en plan för hur de medel som sparas ska användas. Om hela ersättningen inte har använts under året ska kommunen i den årliga uppföljningen motivera varför, samt redogöra för hur kommunen planerar att använda oförbrukade medel kommande år.

6.4 Principer för när ersättningen kan reduceras eller falla bort

Länsstyrelsen ska uppmärksamma kommunen på de brister som identifierats i uppföljningsarbetet. Kommunen ska med stöd av länsstyrelsen upprätta en åtgärdsplan för hur bristerna ska hanteras.

Länsstyrelsen kan i enlighet med FEH föreslå för MSB att en del av ersättningen ska reduceras eller falla bort. MSB fattar beslut om reducerad ersättning utifrån länsstyrelsens rapportering. Hur mycket som ska reduceras eller falla bort avgörs från fall till fall. Reduktionen av kommunens ersättning ska stå i proportion till hur stor del av arbetet som utförts.

Följande principer ligger till grund för beslutet om att en del av ersättningen ska reduceras eller falla bort:

- om en kommun inte fullgör sina uppgifter kan en del av ersättningen reduceras eller falla bort,
- om ersättningen finansierar annan verksamhet än den som är beskriven som ersättningsgill i LEH eller denna överenskommelse kan en del av ersättningen reduceras samt
- om kommunens
 - sammanlagda sparande av ersättningen överstiger 10 procent av den årliga ersättningen
 - och utgör mer än 200 000 kr
 - och kommunen inte har en plan för hur sparandet ska användas under kommande år, så kan delar av ersättningen reduceras.

MSB:s beslut om reducerad ersättning kan överklagas i enlighet med 8 kap. 1 § LEH. Formerna för överklagande samt fastställande och beräkning av överklagandetid hänvisas till förvaltningslagen (2017:900).

Om en kommun 12 månader efter mandatperiodens sista år har oförbrukade medel ska dessa återbetalas till MSB.

Förlängd och justerad överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2021

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) företräder staten avseende att teckna överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) om kommunernas arbete med civilt försvar. MSB och SKR avser att förlänga och justera rådande överenskommelse (SKR 18/01807, MSB 2018-05681) om uppgifter i lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap och tillhörande förordning (2006:637). Överenskommelsen mellan MSB och SKR förlängs och justeras att gälla till och med 31 december 2021.

Anledningen till att överenskommelsen förlängs är att den pågående pandemihanteringen inneburit att prioriterade uppgifter i överenskommelsen inte har kunnat genomföras. Det fortsatta förloppet av pandemin och dess hantering ska beaktas vid länsstyrelsens uppföljning av kommunernas genomförande av denna överenskommelse. Ersättningen för 2021 är oförändrad.

Följande justeringar görs i överenskommelsen:

- **Avsnitt 2.2:** Avseende Säkerhetsskydd (bilaga 1) görs justeringar enligt nya bestämmelser och pågående utveckling.
- **Avsnitt 2.3:** "krigsorganisation och krigsplacering" ersätts med "krigsorganisation och dess bemanning" genomgående i dokumentet. Bakgrunden är att många kommuner som arbetat med krigsorganisation har konstaterat att arbetet med krigsplacering är administrativt resurskrävande och ofta kräver en arbetsinsats som inte motsvaras av den statliga ersättningens storlek. Vidare ger krigsplacering baserad på allmän tjänsteplikt inte någon rättslig verkan mot den enskilde, utan detta ska ses som en planeringsåtgärd. SKR och MSB har också noterat att ett stort fokus lagts på uppgiften krigsplacering, och att fokus i detta skede bör läggas på arbetet med planering av krigsorganisationen. I uppgiften kvarstår alltjämt att påbörja planeringen av krigsorganisationens bemanning och det är viktigt att säkerställa tillgången till nyckelpersonal, men det är upp till kommunen att bedöma om man i detta skede vill krigsplacera sin personal.

- **Sparande av ersättning:** Ersättning från perioden 2018-2020 som inte förbrukats får även användas under 2021. Sparad ersättning från perioden 2018-2020, samt ersättning som betalas ut under 2021 och som inte har förbrukats vid utgången av 2021 får sparas till och med utgången av 2022. Om ersättning finns kvar vid utgången av 2022 ska denna återbetalas till MSB.
- **Uppföljning:** Uppgifterna om säkerhetsskydd ska inte följas upp av länsstyrelsen inom ramen för uppföljning av LEH, då uppgifterna omfattas av tillsyn enligt säkerhetsskyddslagen och utgör annan myndighets tillsynsansvar.

MSB publicera information på sin webbplats om arbetsläget och befintligt stöd:

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/samlat-stod-till-kommuner/uppgifter-och-stod-till-kommuner-enligt-overenskommelser/>

Dan Eliasson
Generaldirektör
Myndigheten för samhällsskydd och
beredskap

Staffan Isling
Verkställande direktör
Sveriges Kommuner och Regioner

Bilaga.1. 2.2. Säkerhetsskydd

Regeringen skriver i propositionen 2020/21:30 Totalförsvarsvaret 2021-2025 följande:

”Säkerhetsskyddet är av grundläggande betydelse för vår förmåga att hantera antagonistiska hot och för att minska sårbarheter på alla nivåer i samhället. Regeringen instämmer med Säkerhetspolisen som i sin redovisning av underlag för den fortsatta inriktningen av det civila försvaret påpekat att ett väl fungerande säkerhetsskyddsarbete är grunden för hela totalförsvaret.”

Arbetet med beredskapsförberedelser inom det civila försvaret skapar behov av ett utökat och stärkt arbete med säkerhetsskydd i kommunerna. Säkerhetsskydd handlar om att skydda de uppgifter och verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och vissa andra hot.

Uppgifter enligt lag:

Kommunen ska vidta nödvändiga förberedelser för att i arbetet med beredskapsförberedelser, enligt 3 kap. 1-5§ LEH på ett säkert sätt kunna hantera frågor som är av vikt för Sveriges säkerhet. Säkerhetsskyddslagens (2018:585) bestämmelser ska kunna tillämpas i erforderlig omfattning. Enligt säkerhetsskyddsförordningen (2018:658) ska alla som bedriver säkerhetskänslig verksamhet ha en säkerhetsskyddschef, om det inte är uppenbart obehövligt. Enligt denna överenskommelse ska samtliga kommuner ha en säkerhetsskyddschef, då detta är en förutsättning för att kommunerna ska kunna samverka med länsstyrelsen och Försvarmakten avseende totalförsvarsfrågor.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen ska ha en säkerhetsskyddschef.
- Kommunen ska ha rutiner och materiel (säkerhetsskåp m.m.) för att kunna hantera uppgifter som omfattas av sekretess och som rör Sveriges säkerhet utan att de röjs, ändras eller förstörs.
- Kommunen ska under 2021 etablera en process för säkerhetsskyddsanalys samt analysera prioriterade delar av kommunens verksamhet.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja kommunens arbete med säkerhetsskydd.
- MSB ska ta fram ett stöd i praktiskt arbete med signalskydd (säkerhetsskåp, datorer, lokaler m.m.).
- Säkerhetspolisen genomför med stöd av Förvarshögskolan utbildningar avseende säkerhetsskydd.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

- MSB med stöd av Försvarshögskolan tillhandahåller en grundläggande interaktiv utbildning i säkerhetsskydd.
- MSB tillhandahåller en grundläggande interaktiv utbildning i hantering av säkerhetsskyddsklassificerade handlingar.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Diariernr
SKL 18/01807
MSB 2018-05681

1 (13)

Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar

2018-2020

Innehållsförteckning

1. Överenskommelse	3
1.1 Målbild för perioden 2018 till 2020.....	4
1.2 Ersättning.....	4
1.3 Myndigheternas stöd till kommunerna	5
1.4 Kristidsverksamhet	5
2. Prioriterade uppgifter	6
2.1 Kompetenshöjning gällande totalförsvaret	6
2.2 Säkerhetsskydd.....	7
2.3 Krigsorganisation och krigsplacering	8
3. Övriga uppgifter	9
3.1 Ledningsansvar	9
3.2 Geografiskt områdesansvar	10
3.3 Rapportering.....	11
Bilaga 1 – Ersättning	12
Bilaga 2 - Uppföljning	13

1. Överenskommelse

Denna överenskommelse mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) reglerar ersättning och uppgifter och därtill kopplat stöd för kommunernas arbete med civilt försvar under perioden 2018-2020. Åtgärderna ska påbörjas och i vissa fall genomföras under perioden 2018 fram till 31 december 2020.

Kommunerna, länsstyrelserna och MSB ska arbeta tillsammans för att öka samhällets robusthet och beredskap på lokal nivå. En god beredskapsutveckling ska bygga på ett nära samarbete mellan staten, SKL samt kommunerna.

Uppgifterna utgår från:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)
- förordning (2006:637) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH)
- säkerhetskyddslagen (1996:627) och den kommande säkerhetsskyddslagen (2018:585)

Utgångspunkten för arbetet med civilt försvar är krisberedskapen. *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar* är ett komplement till *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap* diarienummer SKL 12/6159 och MSB 2012-5541.

Överenskommelsen utesluter inte arbete med andra åtgärder avseende förberedelser för och verksamhet under höjd beredskap (civilt försvar) enligt LEH. Denna överenskommelse reglerar de förberedelser som kommunen ska vidta inför höjd beredskap. Överenskommelsen reglerar inte förhållanden mellan stat och kommun vid höjd beredskap. Detta förhållande regleras enligt lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap.

Denna överenskommelse gäller från och med undertecknat datum och tillsvidare men kan justeras eller sägas upp, dock tidigast fr.o.m. 2021. Justering och uppsägning kan även ske om det föranleds av ändring eller upphävande av LEH eller FEH. Vid uppsägning eller ändring av överenskommelsen ska detta ske i samordning med eventuella övergångsbestämmelser i lag och förordning.

Stockholm den 19 juni 2018

Stockholm den 19 juni 2018

MSB

SKL

Dan Eliasson

Vesna Jovic

1.1 Målbild för perioden 2018 till 2020

Enligt regeringens försvarspolitiska inriktning 2016-2020 ska planeringen för civilt försvar återupptas. Det civila försvaret syftar till att samhället ska fungera vid höjd beredskap och krig i Sverige. Civilt försvar bedrivs inom ramen för verksamheten i statliga myndigheter, kommuner, landsting, privata företag och frivilligorganisationer. Det civila och militära försvaret bildar tillsammans totalförsvaret.

Målet för det civila försvaret är att:

- Värna civilbefolkningen
- Säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- Bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld

Alla kommuner ska påbörja arbetet avseende de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap (beredskapsförberedelser) så att de på sikt kan fullgöra sin uppgift inom totalförsvaret i händelse av krigsfara och krig.

Prioriterade uppgifter för kommunerna under perioden är:

- Kompetenshöjning gällande totalförsvaret
- Säkerhetsskydd
- Krigsorganisation och krigsplacering

Arbetet med de prioriterade uppgifterna kompetenshöjning gällande totalförsvaret och säkerhetsskydd ska genomföras under perioden 2018 till 2020-12-31. Arbetet med framtagande av krigsorganisation och krigsplacering av personal ska vara påbörjat men behöver inte vara avslutat till 2020-12-31.

Statens förväntningar på kommunens arbete ska stå i paritet med den ersättning som kommunen erhåller.

1.2 Ersättning

De ekonomiska medlen fördelas på ett sådant sätt att alla kommuner kan komma igång med arbetet med beredskapsförberedelser. En del av de ekonomiska medlen styrs till kommuner som ligger i eller i anslutning till militärstrategiskt viktiga områden.

Kommunerna är placerade i två kategorier:

Kategori 1: Kommuner som ligger i eller i anslutning till militärstrategiskt viktiga geografiska områden i händelse av en säkerhetspolitisk kris eller krig

Kategori 2: Övriga kommuner

Kommuner i kategori 1, som erhåller en högre ersättning, ska hålla ett högre tempo i arbetet med beredskapsförberedelser utifrån de prioriterade

uppgifterna. Kommunerna i kategori 1 bör också under perioden kunna inleda arbete med övriga uppgifter – d.v.s. ledningsansvar, geografiskt områdesansvar och rapportering.

Den del av ersättningen som baseras på invånarantal ska för år 2018 till 2020 utgå från invånarantalet i respektive kommun den 31 december 2017.

Ersättningen betalas ut senast den 30 juni respektive år. Inför första utbetalningen får kommunen reda på storleken på sin årliga ersättning.

Principer för beräkning av ersättning finns i bilaga 1. Bilaga 1 omfattas av försvarssekretess (15 kap. 2§ offentlighets- och sekretesslagen 2009:400).

1.3 Myndigheternas stöd till kommunerna

Enligt denna överenskommelse ska MSB och andra myndigheter stödja kommunernas arbete med civilt försvar. Stödet ska kopplas direkt till de åtgärder som beskrivs i överenskommelsen. Stödet till kommunerna kommer, i samverkan mellan kommuner, länsstyrelser och myndigheter, att utvecklas under perioden. Kommunerna ska involveras och bidra i arbetet. Beredskapsförberedelserna i kommunerna bör sedan genomföras i takt med att stöd i form av bl.a. vägledning och utbildningar finns på plats.

För de tre prioriterade uppgifterna lämnas följande inriktning för stödet:

- (1) **Kompetenshöjning gällande totalförsvar:** De regionala totalförsvarskonferenserna genomförs under 2018. Kartläggning av lagstiftning och framtagande av systematiskt koncept för kunskapsspridning beräknas vara klart i början av 2019. Kommunen kan påbörja arbetet med uppgifterna under 2018 och genomföra dem 2019.
- (2) **Säkerhetsskydd:** De regionala utbildningarna i säkerhetsskydd genomförs under 2018. Vägledningarna väntas vara klara i början av 2019. Kommunerna kan påbörja uppgifterna under 2018 och genomföra dem under 2019 och 2020.
- (3) **Krigsorganisation och krigsplacering:** Vägledning och planeringsförutsättningar ska vara klara från andra halvan av 2019. Kommunerna kan påbörja uppgifterna under andra halvan av 2019 och under 2020.

MSB kommer på sin webbplats med start hösten 2018 att publicera arbetsläget i utvecklingen av stöd, samt befintliga vägledning m.m.

1.4 Kristidsverksamhet

Uppgifter enligt LEH 3 kap. 3 § avseende kristidsverksamhet finns inte med i denna överenskommelse för perioden 2018-2020. Kristidsverksamheten kommer att lyftas in i arbetet med civilt försvar när förutsättningarna för detta finns på plats.

2. Prioriterade uppgifter

Nedan följer en beskrivning av de för perioden 2018 till 2020 prioriterade uppgifterna som kommunerna särskilt ska arbeta med avseende civilt försvar.

2.1 Kompetenshöjning gällande totalförsvar

Förtroendevalda och tjänstemän i kommunerna behöver ha grundläggande kunskaper om de författningar och arbetssätt som gäller vid höjd beredskap, krigsfara och krig. Det är angeläget att kunskapen om totalförsvaret ökar.

Kommunens uppgift:

- Nyckelpersoner¹ i kommunens organisation ska under perioden genom utbildning ges kunskaper om höjd beredskap och totalförsvar.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör genomföra regionala utbildningar och konferenser för att höja kompetensen gällande totalförsvar.
- MSB ska i samverkan med Försvarsmakten och kommunala företrädare ta fram ett koncept för systematisk kunskapsspridning om totalförsvaret och planeringen inför höjd beredskap. I konceptet kan ingå seminarier, webb-utbildningar, kurser samt utbildningsmaterial.
- MSB ska göra en sammanställning och ta fram grundläggande utbildning avseende det regelverk som gäller för kommuner inför och vid höjd beredskap.

¹ Med nyckelpersoner avses minst kommunstyrelsen och kommunledningen.

2.2 Säkerhetsskydd

Arbetet med beredskapsförberedelser inom det civila försvaret skapar behov av ett utökat och stärkt arbete med säkerhetsskydd. Säkerhetsskydd handlar om att skydda verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten.

Uppgifter enligt lag:

Kommunen ska vidta nödvändiga förberedelser för att i arbetet med beredskapsförberedelser, enligt 3 kap. 1-5§ LEH på ett säkert sätt kunna hantera frågor som är av vikt för Sveriges säkerhet. Säkerhetsskyddslagens (1996:627) och den kommande säkerhetsskyddslagens (2018:585) bestämmelser ska kunna tillämpas i erforderlig omfattning.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen ska ha en säkerhetsskyddschef.
- Kommunen ska ha rutiner och materiel (säkerhetsskåp m.m.) för att kunna hantera uppgifter som omfattas av sekretess och som rör Sveriges säkerhet utan att de röjs, ändras eller förstörs.
- Kommunen ska under perioden 2018-2020 etablera en process för säkerhetsskyddsanalys samt analysera prioriterade delar av kommunens verksamhet.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja kommunens arbete med säkerhetsskydd.
- MSB ska med stöd av Säkerhetspolisen ta fram en vägledning för kommuners arbete med säkerhetsskyddsanalys.
- MSB ska ta fram en vägledning i praktiskt arbete med säkerhetsskydd och signalskydd (säkerhetsskåp, datorer, lokaler m.m.).
- MSB ska genomföra regionala utbildningar avseende säkerhetsskydd.
- MSB ska tillhandahålla en grundläggande interaktiv utbildning i säkerhetsskydd.

Förtydliganden:

Enligt säkerhetsskyddsförordningen (1996:633) ska alla kommuner ha en säkerhetsskyddschef, om det inte är uppenbart obehövligt. Enligt denna överenskommelse ska samtliga kommuner ha en säkerhetsskyddschef, då detta är en förutsättning för att kommunerna ska kunna samverka med länsstyrelsen och Försvarmakten avseende totalförvarsfrågor.

Den 1 april 2019 träder en ny säkerhetsskyddslag (2018:585) i kraft. Uppgifterna i överenskommelsen är formulerade utifrån den terminologi som används i den nya lagen.

2.3 Krigsorganisation och krigsplacering

Uppgifter enligt lag:

Kommuner och landsting ska vid höjd beredskap, enligt 7 § lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap, vidta de särskilda åtgärder i fråga om planering och inriktning av verksamheten, tjänstgöring och ledighet för personal samt användning av tillgängliga resurser som är nödvändiga för att de under de rådande förhållandena ska kunna fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret.

Kommuner ska enligt 4 § FEH, ha de planer som behövs för att kunna upprätthålla sin verksamhet under höjd beredskap. Planerna ska innehålla uppgifter om den verksamhet som ska bedrivas under höjd beredskap med information om bl.a. krigsorganisation och vilken personal som ska tjänstgöra i organisationen.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen ska under perioden påbörja en planering för sina uppgifter inom totalförsvaret. Planeringen ska avse den verksamhet som kommunen ska bedriva under höjd beredskap samt dess krigsorganisation och krigsplaceringar.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör genomföra utbildning i metod kring beredskapsplanläggning och krigsplacering samt stödja kommunen i planeringen.
- MSB ska tillsammans med företrädare för länsstyrelserna och för kommunerna ta fram en vägledning för krigsorganisation och krigsplacering i kommun.
- MSB ska tillsammans med Försvarmakten och företrädare för kommunerna ta fram övergripande planeringsförutsättningar för den planering för det civila försvaret som kommunerna ska genomföra enligt överenskommelsen.

Förtydligande:

Kommuner i kategori 1 ska delta i länsstyrelsens analysarbete avseende stöd till Försvarmakten vid höjd beredskap samt bör delta i arbetsgrupper anordnade av MSB och Försvarmakten.

3. Övriga uppgifter

3.1 Ledningsansvar

Uppgifter enligt lag:

Vid höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen enligt, 3 kap. 2 § LEH, för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen ska bedriva.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen bör utbilda och öva kommunstyrelsen i uppgiften att under höjd beredskap ansvara för kommunens ledning.
- Kommunen bör inom ramen för den statliga ersättningen medverka i utbildningar och övningar som anordnas av länsstyrelsen och delta i övning anordnad av annan statlig myndighet.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja kommunen bl.a. med övningar och utbildningar för ledning av verksamhet under höjd beredskap.
- Länsstyrelsen ges möjlighet att söka medel från anslag 2:4 Krisberedskap för kommunens förberedelser och deltagande i större övningar (t.ex. TFÖ 2020) där extra ersättning till kommunen är motiverad.
- MSB ska utveckla sitt koncept för samverkan och ledning för höjd beredskap/civilt försvar.
- MSB ska ta fram färdiga övningar för att öva kommunstyrelsen att leda verksamhet vid höjd beredskap enligt konceptet "Öva enkelt".

Förtydligande:

Rådgivning och vägledning angående ledningsplatser samt ekonomiskt bidrag för tekniska åtgärder för ledningsplats ingår inte i överenskommelsen, utan hanteras vid behov i en egen process hos MSB.

3.2 Geografiskt områdesansvar

I det geografiska områdesansvaret finns en förberedande del som är nödvändig för att såväl fredstida krishantering som den verksamhet som ska bedrivas under höjd beredskap ska fungera. Många kommuner har ett samverkansorgan för krisberedskap, som används för den förberedande delen av det geografiska områdesansvaret.

Formerna för hur det geografiska områdesansvaret ska tillämpas inför och vid höjd beredskap kommer att utvecklas under de kommande åren.

Uppgifter enligt lag:

Kommuners geografiska områdesansvar, som regleras i 3 kap. 4 § LEH, innebär att kommunstyrelsen under höjd beredskap ska verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverkan kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen bör informera berörda lokala aktörer om arbetet med beredskapsförberedelser och möjligheter till samverkan på lokal nivå.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja kommunen i utvecklingen av geografiskt områdesansvar inför och vid höjd beredskap.
- MSB ska i samverkan med Försvarsmakten och kommunala företrädare ta fram ett informationsmaterial som är anpassat till ovanstående åtgärd.

3.3 Rapportering

Uppgifter enligt lag:

Kommuner ska under höjd beredskap, enligt 3 kap, 5 § LEH hålla den myndighet som regeringen bestämmer (länsstyrelsen) informerad om beredskapsläget och de övriga förhållanden som har betydelse för det civila försvaret i kommunen.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen ska medverka vid införandet av ett tilldelat tekniskt system för informationsutbyte.
- Kommunen ska i samverkan med länsstyrelsen implementera rutiner för rapportering och för lägesbilder.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen och MSB ska utveckla och implementera en etablerad lösning som omhändertar kraven såväl tekniskt, fysiskt som administrativt för att kommunen ska kunna utbyta information som rör Sveriges säkerhet med respektive länsstyrelse och inom länet med kommuner och privata aktörer.
- Länsstyrelsen och MSB ska återföra information från andra statliga myndigheter till kommunerna i de frågor som har påverkan på kommunernas beredskapsplanering.

Förtydligande:

Kommunen ska medverka vid införandet av ett tilldelat tekniskt system för informationsutbyte, under förutsättning att införandet inte medför några större kostnader för kommunen.

Bilaga 1 – Ersättning

Bilaga 1 omfattas av frsvarssekretess (15 kap. 2§ offentlighets- och sekresslagen 2009:400).

Bilaga 2 - Uppföljning

Uppföljningen ska ske gentemot de uppgifter som kommunerna har enligt LEH och särskilt de prioriterade uppgifter som anges i denna överenskommelse. Fokus i uppföljningen ska ligga på att kommunen har påbörjat uppgifter.

Uppföljning av kommunens arbete med civilt försvar ska samordnas med uppföljning av Överenskommelse om kommunernas krisberedskap.

Hela ersättningen ska användas till uppgifterna i denna överenskommelse. Det är möjligt att inom överenskommelsens period spara en större del av ersättningen till kommande år i syfte att genomföra denna överenskommelses uppgifter. Kommunen ska då ha en plan för hur ersättningen ska användas kommande år. Däremot är det inte möjligt att spara denna periods ersättning till efter perioden. I enlighet med de principer som gäller för när ersättningen kan reduceras eller falla bort, kan MSB besluta om en lägre ersättning för en kommun som inte har en plan för hur oförbrukade medel ska användas.

MSB kommer att ta fram och distribuera anvisningar för den ekonomiska hanteringen i kommunerna i anslutning till överenskommelsen. MSB kommer vidare komplettera befintlig processbeskrivning för uppföljning av kommunernas krisberedskap med vad som gäller för arbetet med civilt försvar.

Principer för när ersättningen kan reduceras eller falla bort

Länsstyrelsen kan i enlighet med FEH föreslå för MSB att en del av ersättningen ska reduceras eller falla bort. MSB fattar beslut om reducerad ersättning utifrån länsstyrelsens rapportering. Hur mycket som ska reduceras eller falla bort avgörs från fall till fall. Reduktion av den ersättning som kommunen får för utförandet av uppgifter enligt LEH ska ske i proportion till hur stor del av arbetet som utförts.

Följande principer ligger till grund för beslutet om att en del av ersättningen för uppgifterna ska reduceras eller falla bort:

- om en kommun inte påbörjat arbetet med de prioriterade uppgifterna i denna överenskommelse
- om ersättningen finansierar annan verksamhet än den som är beskriven som ersättningsgill i lagen eller denna överenskommelse
- om en kommun 12 månader efter periodens slut har oförbrukade medel ska dessa återbetalas

MSB:s beslut om reducerad ersättning kan överklagas i enlighet med 8 kap. 1 § LEH. För formerna för överklagande samt fastställande och beräkning av överklagandetid hänvisas till förvaltningslagen (2017:900).

Länsstyrelsen ska uppmärksamma kommunen på de brister som identifierats i uppföljningsarbetet. Kommunen ska med stöd av länsstyrelsen upprätta en åtgärdsplan för hur bristerna ska hanteras.